

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Postavení nevládních neziskových organizací v současné společnosti

Předkládá: Tereza Šťastná

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Plzeň 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Postavení nevládních neziskových organizací“ zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

.....

Dne 28. 3. 2018 v Plzni

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala všem, kteří jakoukoliv formou přispěli ke zpracování této bakalářské práce. Především pak vedoucímu mé bakalářské práce panu Judr. Tomáši Loudovi CSc., Dále bych ráda poděkovala panu Ing. Aleši Sedláčkovi, Ph.D. za cenné rady a zástupcům všech nevládních neziskových organizací, kteří mi věnovali svůj čas. Konečně bych také ráda poděkovala všem blízkým, kteří mi byli oporou v průběhu mého studia a psaní této bakalářské práce.

Obsah

Prohlášení.....	4
Poděkování.....	5
Úvod.....	8
1 Vymezení neziskového sektoru.....	10
1.1 Historie neziskového sektoru v České republice.....	11
1.2 Současné pojetí neziskového sektoru.....	12
1.3 Porovnání vládního a nevládního neziskového sektoru.....	13
1.3.1 Funkce veřejného sektoru.....	13
1.3.2 Přednosti a selhání veřejného neziskového sektoru.....	14
2 Nevládní neziskové organizace.....	16
2.1 Charakteristika NNO.....	17
2.2 Postavení NNO v občanské společnosti.....	19
2.3 Postavení NNO v České republice.....	21
2.3.1 Vztah veřejného a soukromého sektoru.....	22
3 Teorie neziskového sektoru.....	24
3.1 Selhávání NNO.....	26
3.2 Teorie neziskového sektoru.....	27
3.2.1 Vládní a tržní selhání.....	27
3.2.2 Teorie státu blahobytu.....	28
3.2.3 Teorie důvěry.....	28
3.2.4 3rd Party Government.....	29
3.2.5 Teorie vzájemné závislosti.....	30
3.2.6 Informační asymetrie jako zdroj existence NNO.....	31
4 Právní úprava neziskových organizací.....	32
4.1 Teoretický právní přístup.....	32
4.2 Česká právní úprava NNO.....	33
4.3 Změny v právní úpravě NNO.....	34
4.4 Zákon o dobrovolnictví.....	37
5 Právní forma nestátních neziskových organizací.....	39
5.1 Právní úprava jednotlivých forem NNO.....	40
5.1.1 Spolek.....	40
5.1.2 Ústavy.....	43
5.1.3 Obecně prospěšné společnosti.....	44
5.1.4 Nadace.....	45

6	Občanská participace	46
6.1	Komunita a veřejná politika	47
6.2	Negativní jevy veřejné politiky a komunitního přístupu	48
6.3	Komunitní dobrovolnictví.....	48
7	Praktická část.....	50
7.1	Metodologie výzkumu 1.....	50
7.2	Operacionalizace výzkumného problému	50
7.3	Podmínky sběru dat.....	51
7.4	Výsledky.....	51
7.5	Metodologie výzkumu 2.....	59
7.6	Operacionalizace výzkumného problému	59
7.7	Vymezení výzkumné strategie a výzkumné metody	59
7.8	Podmínky sběru dat.....	60
7.9	Výsledky.....	60
7.9.1	Zmapování způsobu financování NNO	61
7.9.2	Spolupráce se státní správou a samosprávou	62
7.9.3	Prezentace NNO veřejnosti, participace veřejnosti	64
7.10	Shrnutí výsledků	66
7.10.1	Kvantitativní výzkum	66
7.10.2	Kvalitativní výzkum	66
	Závěr	68
	Cizojazyčné resumé	69
	Resumé	70
	Summary	70
	Seznam použité literatury	71
	Seznam příloh.....	75
	Seznam tabulek	75
	Seznam obrázků	75
	Příloha č. 1 Schéma dotazníku pro výzkumnou část č. 1.....	76
	Příloha č. 2 Schéma rozhovorů pro výzkumnou část č. 2	80

Úvod

Problematika postavení nevládních organizací (dále jen „NNO“) je aktuálním tématem současného světa. Svědčí o tom legislativní změny v soukromém právu počínaje rokem 2014, které se částečně dotkly právní úpravy této oblasti. Jako další ukazatel aktuálnosti daného tématu svědčí mediální výstupy politického charakteru a pozorovatelné reakce veřejnosti.

NNO tvoří jeden z neodmyslitelných pilířů současné demokratické společnosti. Jejich poslání je přispívat k naplňování veřejného blaha prostřednictvím služeb veřejnosti. Svoji činností významně pomáhají chodu společnosti, vytvářejí prostor pro aktivní občanskou participaci a vyvažují selhání trhy a státu.

Téma Postavení nevládních neziskových organizací jsem si zvolila, neboť se v určité formě v neziskovém sektoru pohybuji a sledávám ho blízkým. Toto téma jsem si vybrala i z důvodu, že bych se o něm ráda dozvěděla více a prohloubila v této oblasti své znalosti. Dalším důvodem volby zpracování úseku dané problematiky je pozorování negativních reakcí ve společnosti, které jsou odezvou právě na aktivity a fungování NNO. Zajímalo mě tedy, zda jsou tyto negativní emoce založené na informovanosti veřejnosti nebo spíše na principiálnímu odporu. V práci se snažím o vymezení postavení NNO v symbolickém trojúhelníku, založeném na vztahu se státní správou v širším slova smyslu a veřejností.

Bakalářská práce je členěna na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zabývám vymezením oblasti neziskového sektoru, z hlediska teorií a historie. V další kapitole jsou charakterizovány nevládní neziskové organizace z pojmového hlediska, v rámci porovnání s neziskovými organizacemi vládního typu a v neposlední řadě představením vybraných teorií zabývajících se vztahem soukromého neziskového sektoru, státu a trhu.

Následně je proveden rozbor změn zákonů, které se NNO dotýkají a vykreslená podrobná charakteristika jednotlivých právních forem současných NNO určených Radou vlády pro nevládní neziskové organizace. V tomto rozboru se snažím o nalezení obecných teoretických znaků pro danou oblast typických v úpravách jednotlivých právních forem. Dále

V poslední kapitole teoretické části se zabývám úpravou občanské participace ve formě dobrovolnictví, která má přesah do kapitoly prvních úprav, kde je nastíněn osud návrhu zákona o dobrovolnictví z roku 2014.

Praktická část se zabývá dvěma výzkumy. První se zabývá mapováním vnímání postavení NNO v očích veřejnosti a druhý nabízí možnost náhledu do konkrétních vybraných NNO na základě absolvovaných rozhovorů.

Hlavním cílem práce je zmapovat postavení NNO ve vztahu ke státní správě a samosprávě a veřejnosti, díky kterému lze dospět k určité formě objektivních závěrů. Vedlejšími cíli této práce je charakteristika dané oblasti, její právní úprava a nastínění problematiky důležitosti dobrovolnictví.

1 Vymezení neziskového sektoru

Neziskový sektor, označovaný také často a ne vždy přesně, jako „třetí“, „dobrovolnický“, „nevládní“, „občanský“ a dalšími jinými abstraktními či konkrétnějšími názvy ověřený společenský prostor, zahrnuje širokou a pestrou paletu institucí, jež jsou pod tento různorodý pojem zahrnovány. V tomto sektoru lze nalézt instituce počínaje nemocnicemi, univerzitami, profesními organizacemi, pečujícími centry, lidskoprávními organizacemi, organizacemi zabývající se životním prostředím, sportovními organizacemi a kluby konče.¹

Neziskový sektor zaujímá ve společnosti významnou roli. Tvoří nedílnou součást politického a ekonomického prostředí každého vyspělého státu. Každý ze subjektů tohoto sektoru vstupuje na trh, kde poptává a nabízí, což je pro ekonomiku dané země významně přínosné. Neziskový sektor napravuje tržní a potažmo politická selhání, jelikož trh není schopen určité statky a služby obstarat. Organizace působící v neziskovém sektoru přispívají také ke snížení výdajů státu, ačkoli státní peněžní prostředky jsou pro jejich činnost potřebné a pro některé nezbytné. Pro stát představují určitou podporu a zastávají činnosti, které by si stát jinak musel obstarat sám.² Činnost neziskového sektoru vede též k rozšíření nabídky zaměstnání na trhu práce a přispívá ke snížení počtu pracovníků ve veřejném sektoru. Velká část z počtu organizací v tomto sektoru zajišťuje i sociální roli a skýtá poptávající výkon služby a statky určitého druhu, které by tito poptávající nemohli jinak získat.³ Existence a působení neziskových subjektů představuje jednu z podmínek pro naplnění principů demokracie.⁴ Neziskový sektor zasahuje do širokého spektra lidských činností, které nejsou pokrývány podnikatelskými subjekty. Jedná se o oblasti, které jsou pro společnost důležité.

¹ SALAMON, L. M., SOKOLOWSKI, S. W., ANHEIER, H. K. 2000. Social origins of civil society: An overview. Baltimore, MD: Johns Hopkins Centre for Civil Society Studies. ISBN 1-886333-45-9

² DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7

³ Tamtéž

⁴ OTRUSINKOVÁ, M., & KUBÍČKOVÁ, D. (2011). Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví (1. vyd.). Praha: C.H.Beck. ISBN: 978-80-7400-342-4

1.1 Historie neziskového sektoru v České republice

První mezník vývoje neziskového sektoru a jeho stavební kameny představující občanskou společnost, lze hledat již v 9. století. Jeho proměnu můžeme registrovat v několika význačných etapách naší historie, a to na přelomu 19. a 20. století a v období první republiky. Od roku 1990 do současnosti, zaznamenal neziskový sektor přelomové události, které umožnily jeho transformaci od své podoby v podmínkách totalitního režimu do soudobé parlamentní demokracie.

Důležitým obdobím přeměny a zesílení vývoje občanské společnosti bylo bezesporu Národní obrození v 18. až 19. století, kdy se mimo jiného začala také budovat národní identita. Koncem 19. století zaznamenaly země Koruny české největší počet charitativních a dobrovolnických organizací v Rakousku-Uhersku.

Během období první republiky se Československo těšilo přízviskem nejvíce rozvinuté průmyslově-agrární země s ústavně zaručenou parlamentní demokracií. Docházelo k dalšímu rozvoji podobně orientovaných organizací, jejich role a popularita některých vybraných sílila. Příkladem národní organizace, jež by se v určitém ohledu dala shledat za instituci lze uvést Sokol, který byl společností hojně vyhledávaným zájmovým uskupením. Komunitní život v zemi byl založen na existenci dobrovolnických organizací.

Během druhé světové války a následného komunistického režimu došlo k velkému potlačení dobrovolnických, potažmo neziskových organizací, které reprezentovali svobodnou občanskou společnost. Následky totalitních režimů byly pro nezávislou občanskou iniciativu devastující. Navzdory aktivistickým výstupům a opozičním skupinám zůstal nezávislý dobrovolnický sektor v ústraní a izolaci.⁵

Po roce 1989, kdy byl zaznamenán skromný počet 537 existujících organizací začal postupně jejich počet narůstat. Již v roce 1991 bylo registrováno 21 000 organizací, silný nárůst v počtu organizací nastal v roce 1999 na 60 000.

⁵ POSPÍŠIL M., 2006. Mapping the Czech Nonprofit Sector. Civil Review, Vol. 3, No. 3-4, p. 233-244
POSPÍŠIL M., 2009. History of the Czech Nonprofit Sector. Working paper 1. Brno: CVNS

Ačkoli v devadesátých letech dvacátého století značně narůstal počet neziskových organizací, koncept občanské společnosti se v České republice po dlouhé době určitého útlaku a deformování špatně hledal.

Pozitivní roli v nabytí patřičného vzdělání, informací a vůbec uchopení tohoto sektoru v praxi hrály roli zahraniční nadace a organizace, které napomohly rozvoji organizací v České republice. Další změny bylo nezbytné učinit v legislativně a právním pojetí NNO. Na konci devadesátých se vztahy mezi neziskovým sektorem a státem začaly poměrně zlepšovat.

Růst NNO, který eskaloval koncem devadesátých let, začal pomalu stagnovat v roce 2002. V tomto sektoru chyběly důvěryhodné reprezentující orgány, které by většina organizací podpořila, ačkoli některé zastřešující organizace získaly souhlas široké většiny. Vztah s vládou probíhal na bázi opatrné spolupráce. Další milník představoval vstup České republiky do Evropské Unie v roce 2004, který představoval ukončení určité pomoci ostatních zemí v dané oblasti.

Nedostatek výzkumů a zaznamenání dat o občanské společnosti začátkem dvacátého prvního století znamenal nesystematické statistiky a neúplné informace Českého statistického úřadu o neziskovém sektoru. Tato situace se začala pomalu zlepšovat rokem 2007, kdy bylo zavedeny satelitní účty neziskových institucí.

Markantní změna, jež měla přímý vliv na NNO bylo přijetí zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku, který s sebou přinesl nové právní formy soukromých organizací a otevřel možnosti jejich některým ziskovým aktivitám.⁶

1.2 Současné pojetí neziskového sektoru

Role neziskového sektoru a vytvořený prostor pro jeho činnosti jsou považovány za ukazatele vyspělosti dané společnosti a jeho demokratizace. Obecně platí, že čím více je společnost protkána sítí horizontálních svazků na různých úrovních lidské činnosti, tím je její demokracie pevnější a odolnější vůči politickým otřesům a zvrátům. Nesmíme však opomenout na význam kvalitních vertikálních vazeb, které tvoří institucionální kostru společnosti.

⁶POSPÍŠIL M., PROUZOVÁ, Z., ŠKARABELOVÁ S., ALMANI TŮMOVÁ, K. 2012. *Czech nonprofit sector twenty years after: current development and challenges*. CIVIL SZEMLE, Vol. 2012, No. 3, p. 5-22

Neziskový sektor v zahraničí, ale i v České republice je tvořen ze dvou segmentů: veřejný (vládní) neziskový sektor a soukromý (nevládní) neziskový sektor.⁷

K vymezení pojmu neziskový sektor, nebo taktéž „třetí sektor“ lze také použít pojmenování „neziskový soukromý sektor“, vyplývající z ekonomického rozdělení na tři sektory.⁸

Pro zařazení a rozlišení jednotlivých neziskových organizací je nutné tyto tři sektory charakterizovat a rozdělit, počínaje rozlišením státních či veřejných organizací a těch soukromých, které jsou poměrně rozmanitější a početně rozsáhlejší.

Státní organizace nebo také vládní neziskové organizace se řadí do tzv. prvního sektoru. Tyto organizace jsou zřizované a často i řízené či přímo kontrolované státem.⁹

1.3 Porovnání vládního a nevládního neziskového sektoru

Veřejný či také jinak zvaný vládní neziskový sektor (dále jen „VNS“), jehož existence by měla pomáhat řešit důsledky selhávání tržního mechanismu v ekonomickém a sociálním růstu a přispívat k rozvoji dané společnosti, ovlivňuje a měl by ovlivňovat podmínky života lidí v dané společnosti. VNS se nezastupitelně podílí na uspokojování potřeb společnosti a jako jediný je schopen s reagovat na specifickou společenskou poptávku. Významnou úlohu také sehrává v ostatních potřebách občana, a to při zajišťování rovných podmínek v šíři, v jaké se společnost rozhodne tento soubor podmínek zajišťovat.

1.3.1 Funkce veřejného sektoru

Proto, aby VNS plnil výše uvedené mezery na trhu a mohl zaručit adekvátní odpověď na poptávku po uspokojení zcela konkrétních a nezastupitelných potřeb společnosti, je nezbytné určit funkce daného sektoru a tedy i sféry, v nichž působí. Tyto funkce lze rozdělit do čtyř obecných okruhů, a to ekonomická funkce, sociální, politická a etická funkce.

⁷ PEHE, J. *Definiční znaky neziskového sektoru a neziskových organizací.*

⁸ VACEKOVÁ, Gabriela a Mária MURRAY SVIDROŇOVÁ. *Nonprofit organizations in selected CEE countries: A journey to sustainability. Radom (Poland): Instytut Naukowo-Wydawniczy „Spatium”, 2016. 148 s. Economics and Management. ISBN 978-80-210-8188-8*

⁹ VACEKOVÁ, Gabriela a Mária MURRAY SVIDROŇOVÁ. *Nonprofit organizations in selected CEE countries: A journey to sustainability. Radom (Poland): Instytut Naukowo-Wydawniczy „Spatium”, 2016. 148 s. Economics and Management. ISBN 978-80-210-8188-8*

Při naplňování první, **ekonomické funkce** poskytuje veřejný sektor dostatečné množství statků, jež ziskový sektor neumí zajistit. Dále podporuje růst spotřeby nižších příjmových skupin obyvatelstva. Je nápomocný při vytváření nových pracovních míst v obou sektorech. Důsledek jeho existence může reflektovat efektivitu využití finančních zdrojů jak v neziskovém sektoru, tak v tržním.

Výstup funkce druhé, sociální, reprezentuje naplňování lidského potenciálu, jehož uchování a otevírání možností přístupu k nim, představuje základní předpoklad kvality života. Obsah této funkce spatřuje jako úkol veřejného sektoru poskytování rovných podmínek ve spojitosti s individuálními potřebami jedinců plynoucí z různorodého sociálního zázemí a dispozic, a zajišťování uspokojování jejich poptávky.

Třetí funkce, **politická**, se věnuje naplnění cíle dosahovat sociálního smíru vycházejícího z konsensu zúčastněných stran. Zakládá prostor pro realizování práva občanů účastnit se aktivně na rozhodování o věcech, které se jich bezprostředně týkají. Tato funkce je nedílnou součástí směřování k naplňování demokratických základů společnosti.

Za čtvrté, výstup **etické funkce** by měl směřovat ke kultivaci lidského potenciálu, rozvoj hodnotové a sociálně participační složky skrz neziskový charakter těchto činností.¹⁰

Další vymezení

1.3.2 Přednosti a selhání veřejného neziskového sektoru

Velmi důležité je odpověď na otázku „Proč stát potřebuje veřejný neziskový sektor?“. Pro vysvětlení důvodů jeho nezbytné existence lze nalézt velké množství odpovědí. Z objektivního hlediska vyvstává jeden hlavní důvod, a to selhávání trhu. Trh přes všechny své přednosti do jisté míry ohrožuje efektivnost národního hospodářství (monopolizace postavení výrobců, polarizace bohatství a chudoby, tendence k upřednostňování krátkodobého horizontu).

Vzájemný vztah sektoru veřejného a soukromého je komplementární. Oba tyto sektory vzájemně doplňují a zároveň podmiňují. Benefitem VNS je jeho přímé čerpání z veřejných finančních zdrojů, což mu zaručuje určitou jistotu a možnost soustředit se pouze na náplň cílů své činnosti. Ačkoli je jeden z důvodů existence VNS substituovat prázdny prostor v nabídce

¹⁰ PEHE, J. Definiční znaky neziskového sektoru a neziskových organizací.

trhu, nelze tyto dva segmenty od sebe naprosto oddělit, ani je sloučit. V případě selhání trhu tedy nelze očekávat, že VNS neselže.

Při hledání důvodů způsobujících selhávání VNS lze nalézt velký počet odůvodnění. Pro určení těch elementárních můžeme pojmenovat hned dvě vysvětlení, a to selhání veřejné vlády a sklon VNS k neefektivnosti.

1. Selhávání veřejné vlády

Může být způsobeno čtyřmi základními faktory: omezená informovanost, omezená možnost mít kontrolu nad reakcemi soukromého sektoru, omezená kontrola nad byrokratickým aparátem a omezení plynoucí z podstaty politického procesu.

2. Sklon VNS k neefektivnosti

Abych mohla porovnat veřejný neziskový sektor se soukromým neziskovým sektorem, zaměřím se i na stručnou charakteristiku a možnost selhání každého z nich. Sklon VNS k neefektivnosti může mít následující příčiny:

Veřejný sektor je nedílnou součástí neziskového sektoru. Podstatnou kategorií, která slouží i jako hodnotící prvek je užitek, není tomu zisk, který zároveň také není nezbytností pro existenci veřejných neziskových organizací. Organizace či činnosti VNS jsou financovány zcela či většinou z veřejných financí. Z pohledu financí tedy tyto organizace nemusí mít obavu z krachu v případě ztráty, což jim zaručuje určitou jistotu a možnost soustředit se na jiný cíl a to je právě užitek. Zároveň však vede k méně náročnému přístupu k využívání finančních zdrojů a ke kvalitě produkovaných statků.

V pozici hodnocení činností organizací veřejného sektoru a jejich efektivnosti narážíme na problém neexistence generování zisku, která tímto neumožňuje srovnat vstupy a výstupy ve stejných souměřitelných jednotkách.

Při porovnání VNS s tržním sektorem, kde jsou ziskové organizace donucovány k co nejvyšší míře užitku samotnými zákazníky, je míra tlaku na veřejně neziskové organizace značně zprostředkovaná a tím se může jevit jako nedostatečná. Dochází zde k velké míře zprostředkovatelnosti mezi okamžikem platby za statky a jejich spotřebou.

Mezi platbou daní a spotřebou jednotlivých statků není vytvořená rovnováha, protože platba za produkované statky je na rozdíl od přístupu ke spotřebě statků diferencovaná.

Tyto uvedené příčiny se posléze odráží v nižším tlaku na dosazovaný užitek a současně i na menší tlak na minimalizaci vynakládaných vstupů. VNS tedy může ztrácet motivaci ke generaci kvalitního užitku a zároveň postrádat potřebu šetřit. Výše uvedené příčiny tedy mohou vést VNS k následujícím selháním:

- Dochází k chybné alokaci veřejných finančních prostředků dle jejich potřebnosti a schopnosti generovat, co největší užitek.
- Není zde vytvářen prostor pro inovace a modernizaci procesů. Z důvodů nižšího tlaku na růst užitku a snižování nákladů se promítá v růstu nároku na zvýšení příjmu z rozpočtu, ale bez ohledu na kvalitativní a kvantitativní změnu vyprodukovaného užitku.
- Nedostatečně konkrétní definování cíle a účelu poslání organizací VNS, může mít za následek ztrátu smyslu dané organizace případně její byrokratizaci.
- Selhání může mít i další negativní drobnější jevy, jak je pasivní přístup a demotivace pracovníků, celková nepružnost a nízká míra adaptace modernizaci společnosti, zapomínání na reálné potřeby občana.¹¹

2 Nevládní neziskové organizace

Na druhé straně od veřejného a tedy prvního sektoru, stojí soukromé organizace, dělí se na druhý a třetí sektor. Při rozlišení těchto dvou následujících sektorů je podstatné, zda jsou tyto organizace výdělečné a tedy i s tímto cílem zřízené (společnosti), či reprezentují-li neziskovou část soukromého sektoru.¹²

Tato část je zaměřena pouze na neziskovou část soukromého sektoru, a to tzv. nestátní či nevládní neziskové organizace (dále jen „NNO“). Pod pojem NNO můžeme řadit poměrně širokou škálu typů organizací. Můžeme sem řadit spolky, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, církevní právnické osoby, školské právnické osoby

¹¹ PEHE, J. Definiční znaky neziskového sektoru a neziskových organizací.

¹² VACEKOVÁ, Gabriela a Mária MURRAY SVIDROŇOVÁ. *Nonprofit organizations in selected CEE countries: A journey to sustainability. Radom (Poland):* Instytut Naukowo-Wydawniczy „Spatium”, 2016. 148 s. Economics and Management. ISBN 978-80-210-8188-8

2.1 Charakteristika NNO

Typické NNO naplňují znaky politicky mezinárodně uznávaného strukturálně – operacionální přístupu, jehož autory jsou americký sociolog L. M. Salamon a německý sociolog H. K. Anheier.¹³

Znaky NNO dle teorie výše zmíněných autorů jsou následující:

1. Institucionalizace či organizovanost

Pokud budeme NNO definovat negativně, nejsou za tyto organizace považovány účelově zřízená uskupení dočasného a neformálního typu.¹⁴ Struktura NNO by měla vykazovat znaky stálé formální organizovanosti. Tato organizovanost se odvíjí především od právní formy dané NNO, na její velikosti a potřebách její strukturalizace či hierarchické uspořádání dle typu její činnosti. Její struktura často může vykazovat podobné znaky s některými druhy např. obchodních korporací v ziskovém sektoru soukromém, tedy druhém sektoru.

2. Soukromé vlastnictví

Každá NNO vlastní majetek, se kterým může nakládat dle vlastního uvážení, bez vnějších zásahů. Nakládání s tímto majetkem má pouze jedno omezení, a to že musí být užíván v souladu s posláním organizace.

3. Neziskovost

Z činnosti NNO nemá ekonomický prospěch nikdo jiný, než organizace sama. Zisk se nepřerozděluje mezi zakladatele, jiné fyzické či právnické osoby, ale vrací se do chodu organizace a slouží k naplňování jejího účelu. Nakládání s majetkem má pouze jedno omezení, a to že musí být užíván v souladu s posláním organizace. Tento znak je poměrně srozumitelný na první pohled, ovšem při hlubším zkoumání naráží na určité nejasné body. Dle českých právních předpisů je tento znak např. uchopen v definici organizací založených za jiným účelem, než za účelem podnikání. „*Problémem ovšem může být požadavek na příliš striktní*

¹³ SALAMON, L.M., ANHEIER, H.K. 1998. *Nonprofit Institutions and the Systems of National Accounts*. Baltimore: Johns Hopkins Institute for Policy Studies

¹⁴ VACEKOVÁ, Gabriela a Mária MURRAY SVIDROŇOVÁ. *Nonprofit organizations in selected CEE countries: A journey to sustainability*. Radom (Poland): Instytut Naukowo-Wydawniczy „Spatium”, 2016. 148 s. Economics and Management. ISBN 978-80-210-8188-8

omezení rozdělení části zisku mezi členy organizace. Problém také vyvstane, pokusíme-li se hlouběji zkoumat, kdo může být spoluvlastníkem, resp. zakladatelem“¹⁵.

4. Samosprávné a nezávislé na státu

Zde se projevuje systém vlastní vnitřní struktury. Samotná část názvu těchto neziskových organizací – „nestátní“ či „nevládní“, predikuje jejich oddělenost od státní správy. Tyto organizace tedy nejsou zřizované, řízené ani jinak závislé na státu, jsou to soukromé právnické osoby s vlastní autonomií. Nezávislost a oddělenost na státu by neměla být mylně interpretována jako nezávislost a oddělenost od státních financí, které jsou pro tyto organizace i nadále velmi významné u některých téměř nezbytné.¹⁶

5. Dobrovolnické

Ve větší či menší míře dle typu NNO zapojování dobrovolníku do činnosti. Neziskové organizace ale mohou zaměstnávat zaměstnance v pracovním poměru či dohodami dle zákoníku práce. U některých právních forem, jako je např. ústav, je nevyhnutelná profesionalizace jednotlivých pozic.¹⁷

6. Solidární

Tento znak je někdy uváděn nad rámec klasického vymezení. Soukromé neziskové organizace jsou nositelem různých forem solidarity, nejenom solidarita s různě handicapovanými nebo jakkoli diskriminovanými lidmi, ale i s budoucími generacemi, které se nemohou bránit dnešním rozhodnutím učiněným mnohdy na jejich úkor.

7. Veřejná nebo vzájemná prospěšnost

Činnost NNO nemá pouze za cíl naplňovat soukromé potřeby svých členů, její účel by měl přesahovat hranice samotné organizace a směřuje k naplňování veřejného blaha.

Uvedená kritéria musela být stanovena v obecné podobě, aby umožnila mezinárodní srovnávání. Každá NNO nesplňuje všechny kritéria, některých se pouze dotýká. V případě

¹⁵ HYÁNEK, Vladimír. *Revize teorií neziskového sektoru*. první. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2011. 64 s. ISBN 978-80-904150-5-8

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ SALAMON, L.M., ANHEIER, H.K. 1998. *Nonprofit Institutions and the Systems of National Accounts*. Baltimore: Johns Hopkins Institute for Policy Studies

vymezování struktury těchto organizací je v důsledku jejich různorodosti těžké vytvořit definici, která bude aplikovatelná na každou z nich.

2.2 Postavení NNO v občanské společnosti

Při charakterizování postavení NNO v občanské společnosti, je nutné zkoumat aspekty, jenž vedou k jejich následnému profilování. Cílem snahou různých druhů kategorizací a teorií je vytvořit nástroj pro analýzu vnitřní struktury občanského aktivismu. Občanský sektor není homogenní entitou, ačkoli tvoří jeden celek vykazující společné znaky. Existuje mnoho různorodých názorů na strukturování občanského sektoru počínaje pohledem simplifikujícím tento blok v jednotné uskupení, konče připouštějícím tak širokou paletu různých organizací a jejich odlišnosti v tomto sektoru, což způsobuje chaotičnost a velké těžkosti v hledání společných znaků.¹⁸

Další možností pro zkoumání, porovnávání a vzápětí aplikaci typologických růzností, je zjišťování diferenciací v kompozici občanských organizací, tj. v kvalitě neziskového sektoru v různých zemích.¹⁹

Ačkoli pravděpodobně nelze vytvořit jednotnou kategorizaci v občanském sektoru vzhledem k rozmanitostem a regionálním specifikám NNO, podmínkám a potřebám občanské společnosti, pro účely analýzy lze použít jejich zjednodušenou a dvoučlennou kategorizaci:

- servisní a expresivní²⁰
- na sebe orientované a komunitně orientovaní²¹
- advokační a rekreační²²

Nebo podrobnější, čtyřčlennou kategorizaci, využívanou v České republice a oficiálně aplikovanou v dokumentu Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015

¹⁸ FRIČ, P., 2016. Občanský sektor v ohrožení?. Praha. ISBN978-80-7419-243-2

¹⁹ Salamon, L. M., Sokolowski, W. (2001), "Volunteering in Cross-National Perspective: Evidence From 24 Countries." The John Hopkins Center for Civil Society Studies Working Paper No. 40.

²⁰ Tamtéž

²¹ JANOVSKI T, Wilson J. 1995. Pathways to voluntarism. Soc. Forces DOI: 10.2307/2580632.

²² UHLIN, Anders (2006). Post-Soviet Civil Society: *Democratization in Russia and the Baltic States*. London and New York: Routledge.

– 2020 (dále jen „Koncepce“), která se odvíjí od následujících dvou kritérií: zaměření a sledovaného zájmu občanské organizace.²³

1. Funkční zaměření občanských organizací

Jednou ze základních forem rozdělení funkčního zaměření občanských organizací je kategorické rozlišení na servisní a advokační NNO.

Ostatní funkce se nedají vykonávat jinak, než prostřednictvím poskytování služeb nebo obhajoby zájmů. Lze soudit, že funkce např. inovační, expresivní komunitní, demokratizační, apod. jsou jen jakýmsi postranním efektem základních výše zmíněných funkcí a odvíjí se od nich.²⁴

Obě dvě základní funkce ač teoreticky jsou popsány každá zvlášť, v praxi často existují v jedné organizaci vedle sebe či se přímo doplňují. Většinou si jednotlivé organizace volí jednu z těchto funkcí jako převažující, druhou z nich spíše jako inferiorní, tato slouží spíše jako podpůrná činnost pro první dominantní.

2. Sledování zájmů občanské organizace

Obě dvě funkce, servisní a advokační organizace plní buď interně, v zájmu svých členů, nebo externě, kde je sledován zájem veřejnosti, společnosti a dalších širších či užších sociálních skupin. Podle sledování zájmů jednotlivých skupin, můžeme tedy rozdělit organizace na²⁵

- Vzájemně prospěšné (pro sebe), jejichž primárním cílem je sloužit zájmu uzavřené skupiny osob, jejich smysl spočívá v uspokojování potřeb svých členů. Tyto organizace vznikaly např. na bázi určité shody zájmů, osudu svých členů, tělesného nebo duševního stavu, sociálního postavení, věku apod.
- Veřejně (obecně) prospěšné (poskytují služby ostatním), jejichž hlavním cílem je sloužit veřejnosti. Jejich vizí je veřejný užitek, tímto se jejich cílovou

²³ Vláda České republiky. Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-naleta-2015---2020-133505>

²⁴ FRÍČ, P., (2016). Občanský sektor v ohrožení?. Praha. str. 16. ISBN 978-80-7419-243-2

²⁵ REKTOŘÍK, J. a kol. Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení. Ekopress: Praha, 2001. Zde mj. najdete také ekonomické teorie neziskových organizací

skupinou stávají všichni, kteří jimi poskytovanou službu potřebují. V rámci této skupiny je možné rozlišit další dvě podskupiny organizací:

a) Organizace typu nadace, jejichž posláním je sdružovat a přerozdělovat finance a majetek.

b) Organizace poskytující služby (např. Červený kříž, Člověk v tísni, diakonie, charity, komunitní centra apod.)²⁶

Dle typologie občanských organizací Pavolem Fričem, můžeme rozdělit neziskový sektor dle funkcí a sledovaného zájmu takto²⁷:

Tabulka 1 – Typologie občanských organizací

	Sledovaný zájem:	
Funkce:	Vzájemně prospěšný	Veřejně (obecně prospěšný)
Servisní	Tradiční zájmové organizace - sport, rekreace - komunitní rozvoj - spolky	Nové servisní organizace - sociální a zdravotní péče - vzdělávání - humanitární pomoc, charita
Advokační	Tradiční advokační organizace - odbory - zaměstnanecké svazy - profesní organizace (komory) - politické strany	Nové advokační organizace - ochrana životního prostředí a práv zvířat - ochrana lidských práv - ochrana občanských práv

Zdroj: (Frič, 1998: 7)²⁸

2.3 Postavení NNO v České republice

V podmínkách České republiky je nutné brát v potaz pojetí Rady vlády pro nestátní neziskové organizace (dále jen „RVNNO“), která se zabývá pouze vybranými typy NNO vycházejícími z původně širšího rozdělení NNO dle jejich funkcí z teorie sociologů L. M. Salamona a H. K. Anheiera na čtyři funkce, a to²⁹:

²⁶ FRIČ, P., (2016). *Občanský sektor v ohrožení?*. Praha. str. 16. ISBN 978-80-7419-243-2

²⁷ Tamtéž.

²⁸ FRIČ, P., (1998). *Aktivita a potřeby neziskových organizací v ČR*. Praha: AGNES, vávraICN

²⁹ Vláda České republiky. Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-naleta-2015---2020-133505>

- Servisní
- Advokační
- Zájmové
- Filantropické a humanitární

Servisní NNO poskytují přímé služby svým klientům, tedy přímo řeší veřejné problémy. Typicky do této skupiny patří NNO, poskytující sociální služby, NNO v oblasti zdravotnictví a sociálního začleňování. Jde většinou o nečlenské NNO, které usilují o svoji profesionalizaci nebo jí již dosáhly. Servisní a advokační funkce NNO často v jednotlivém případě splývají, tedy konkrétní NNO plní obě uvedené funkce zároveň, a to v určitém poměru svých činností.

Advokační NNO bojují za práva vymezených skupin osob či vybraných veřejných zájmů. Mají významnou roli v prosazování principu rovnosti a nediskriminace a v ochraně menšinových zájmů všeobecně. Tyto NNO jsou z hlediska své struktury jak členskými organizacemi (občanská sdružení / nyní spolky), tak nečlenskými (obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy). - - koncepce

Filantropické podporují finančně i hmotně veřejně prospěšné aktivity. Typicky se jedná o nadace a nadační fondy.

Zájmové NNO jsou vůbec nejpočetnější skupinou NNO v českém neziskovém sektoru. Zaměřují se na organizování zájmové činnosti buď výhradně pro své členy, nebo s přesahem do širší veřejnosti, kdy se jejich aktivity blíží službám, poskytovaným určitým skupinám. Typicky do této skupiny patří NNO v oblasti sportu, kultury, tradiční venkovské zájmové spolky (například Sokol, včelařské svazy, dobrovolní hasiči, apod.). Zájmové NNO jsou postaveny výhradně na členském principu.³⁰

2.3.1 Vztah veřejného a soukromého sektoru

S počátkem reforem veřejné správy a veřejných rozpočtů realizovaných v roce 2000 přišla i změna odpovědnosti složek veřejné správy za zabezpečení veřejných služeb pro občany České republiky, které předcházeli již dílčí kroky zákonem 367/1990 Sb. Obce se z danými změnami v odpovědnosti za poskytování a financování veřejných služ

³⁰ Vláda České republiky. Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-naleta-2015---2020-133505>

eb vyrovnávaly dle svých specifických podmínek, tak i dle možností svých rozpočtů později i spolu s kraji, na které ještě přešla i zřizovatelská odpovědnost k jednotlivým organizacím, které na ně v roce 2000 přešli ze státní úrovně a v roce 2003 tři zrušením okresních úřadů. Od roku 1990 se také hojně rozšiřoval nevládní neziskový sektor (viz výše). Vztah mezi NNO, a samosprávnými celky by mohl být na bázi kooperace, partnerství a v zásadě výhodný pro obě strany, nikoli opakem či dokonce oplývající rivalitou.

Samosprávné celky mohou veřejnou službu poskytovat buď přímo, a to prostřednictvím příspěvkových organizací, organizačními složkami či právnickou osobou založenou státem, krajem nebo obcí, nebo na základě smlouvy. V druhém případě se jedná o dohodu s obchodní korporací či právnickou osobou státem, krajem či obcí nezřízenou.

Veřejná služba poskytovaná na veřejnoprávně-smluvním základě umožňuje státu či samosprávnému celku kooperovat a využívat NNO. Právě tyto organizace dokáží často, v porovnání s např. příspěvkovými organizacemi pružněji reagovat na požadavky trhu a vznikají zpravidla v lokalitě největší poptávky.

Při porovnávání poskytování služeb NNO a veřejných neziskových organizací (dále jen „VNO“), můžeme sledovat rozdíl v poskytování jednotlivých veřejných služeb v oblasti zdravotnictví a vzdělávání, kde mají značnou převahu VNO, naopak v sociálních a kulturních službách bezesporu dominují NNO.³¹ Rozdíl lze také spatřovat v rozsahu zaměření jednotlivých NNO, které se nezaměřují na pokrytí celé veřejné služby, ale pouze na její dílčí část, a to detailněji.

Konkurence mezi VNO, konkrétněji mezi příspěvkovými organizacemi a NNO může vznikat na základě výše popsaných nerovnoměrně rozdělených financí a jejich poskytování do veřejných služeb, kdy NNO mohou často v porovnání se státně či samosprávně zřízenými příspěvkovými organizacemi neuspět. Příkladem může sloužit dotační financování daných organizací. Na rozdíl od příspěvkových organizací, které mají pokrytí nákladů na chod zaručeno příspěvkem zřizovatele, NNO si v rámci dotaci přispívají právě i na chod samotný. Zde můžeme

³¹ HYÁNEK, Vladimír. *Revize teorií neziskového sektoru*. první. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2011. 64 s. ISBN 978-80-904150-5-8

spatřovat určitou nerovnováhu a ztížený přístup k takovému financování, i z toho důvodu, že příspěvková organizace může do řízení o udělení dotace také vstoupit.³²

Ze strany státu může docházet k upřednostňování vlastních organizací před těmi nestátními. Příčiny favorizování vlastních příspěvkových organizací při zabezpečování a poskytování veřejných služeb lze shledat z více důvodů:

- tradice a zvyk,
- povinnosti zřizovatele financovat provoz "svých" organizací,
- kontrola a správa veřejného majetku, který příspěvkové organizace dle dikce zákona spravují.³³

Předešlé nastínění důvodů značné nerovnoměrnosti v podpoře státních a nestátních organizací vede k otázce, zda je stát povinen veřejné služby přímo poskytovat. Stát je povinen tyto služby svým občanům pouze zajišťovat, tedy je možné se tímto opět dostat k formě jejich zajišťování. Nabízející možností se ukazuje nakoupení veřejných služeb od různých poskytovatelů.

3 Teorie neziskového sektoru

V rámci sledování vývoje neziskového sektoru v jeho historickém kontextu, je důležité vnímat podmínky vymezené jednotlivými regiony s přihlédnutím na vlivy kulturní, politické a socio-ekonomické. V rámci ekonomických proměn se výzkum člení na dva směry, a to více ucelený „americký“ a poměrně roztráštěný „evropský“ proud.

Různé teorie neziskového sektoru z ekonomického hlediska založení mimo jiné na výzkumech, ať už více či méně realizovatelné, berou v potaz buď jeden z faktorů, více faktorů či další teorie, např. koncept sociální ekonomiky³⁴. Potřeba teoretické úpravy a výzkumů se počínaje šedesátými a sedmdesátými lety ukazuje zejména z důvodů velkého nedostatku porozumění neziskového sektoru a jeho organizací, jak z hlediska jejich fungování, struktury a jakou by ve společnosti či v rámci postavení veřejného působení měly mít.³⁵

³² HYÁNEK, Vladimír. Revize teorií neziskového sektoru. první. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2011. 64 s. ISBN 978-80-904150-5-8

³³ Tamtéž.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ HANSMANN, H. B. (1980). *The role of nonprofit enterprise*. Yale LawJournal, 89, .

V případě neziskového sektoru se v té době hovořilo jako o striktně zisku negenerujícího právního útvaru pro účely, které neslouží k navrácení do chodu a podpory dané neziskové organizace. Z hlediska cílů a účelů organizací zde existovaly právní limity, které taxativně vymezovaly šíři působnosti takových organizací dle jejich pole zaměření.³⁶

Ačkoli se různé teorie již postupně překonávají a vyvíjejí, můžeme například v teorii Henryho Hansmanna a jeho kategorizaci neziskových organizací získat určitý vhled do historie třetího sektoru především ve Spojených státech amerických, a to z pohledu financování a kontroly tohoto sektoru. Na základě jeho úpravy z osmdesátých let minulého století můžeme dělit neziskové organizace dle způsobu financování:

1. Tzv. dárcovské vs. komerční

První skupinou jsou tzv. dárcovské či „Donative Organisations“ které fungují spíše na principu obecně prospěšném či charitativním, kde majoritu jejich příjmů tvoří dary a jiné příspěvky.

Druhou, lehce protichůdnou část této kategorie tvoří tzv. komerční či „Commercial Nonprofits“, která poukazuje na více podnikatelský charakter takovýchto neziskových organizací, které objem svých příjmů generují především z příspěvků a fungují na základě jejich poskytování, což poukazuje na jinou a odlišnou podstatu jejich financování. Na rozdíl od tzv. dárcovských evokují otázky, které jsou spojené s podmíněným a nepodmíněným poskytováním jejich služeb.

Ačkoli tato kategorizace spatřuje dva typy organizací se značným polarizujícím základem, autor přiznává jejich možné propojování a doplňování.

Dalším hlediskem, které umožňuje způsob kategorizace je dle kontroly neziskových organizací:

2. Tzv. vzájemné vs. podnikatelské

První částí této kategorie zvané též „mutual“ lze sledovat vzájemnou kontrolou z pozice členů členů, kteří přispívají na chod dané organizace prostřednictvím darů či jiných příspěvků. Hlavními aktéry lze označit tzv. patrony, kteří mohou formálně provádět kontrolu buď z titulu výše jejich dárcovství či od tohoto se odvíjející jejich pozici v orgánech dané organizace.

³⁶ HANSMANN, H. B. (1980). *The role of nonprofit enterprise*. Yale LawJournal, 89, .

Druhou skupinou jsou tzv. podnikatelské nebo „entrepreneurial nonprofits“, jejichž vedoucí orgány sestávají z volených jedinců a jsou nezávislé na formální kontrole a funkčním vlivu jejich patronů.³⁷

V období sedmdesátých a osmdesátých let dvacátého století se začaly hojně objevovat teorie různého typu. Teorie neziskového sektoru předkládané Salamonem, Weisbrodem a Hansmannem představují snahu o sjednocení tak heterogenního pole. Jejich příspěvky zajistily důležitý vhled do vztahu neziskového sektoru soukromého a veřejného a jejich činností.³⁸

3.1 Selhávání NNO

Rizikem činnosti NNO je v praxi vídaný jev, při kterém je tendence některých organizací budovat vlastní „dómy“ a rozpínat se i mimo své cíle a určená poslání. V tomto případě hrozí problém špatné kontrolovatelnosti rozšiřujících se organizací a rizika střetu zájmů, jak organizace tak i jejich představitelů.³⁹

Aby organizace vyrovnaly nestabilitu pramenící v závislosti na finanční podpoře státu, musí zajistit kontinuitu a udržitelnost svými činnostmi.

NNO jsou nucené se zabývat i takovými aktivitami, které se vzdalují jejich poslání a pomalu se přibližují k tomu tržnímu, firemnímu. Toto se může v důsledku promítnout v selhávání dané organizace. Zde se paradoxně uzavírá cyklus a organizace v důsledku úniku od závislosti na státu pomalu pozbývá legitimacy podpory státu, jelikož neplní cíle svého poslání.

³⁷ ŠPALEK, J., HYÁNEK, V., FONADOVÁ, L. a kol.. *Na penězích záleží: České neziskové organizace v 21. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8430-8

³⁸ WOLPERT, J. (2003): *Voluntary Failure Theory and Nonprofit-Government Partnership In ANHEIER, H., BEN-NER, A. (eds): The Study of the Nonprofit Enterprise: Theories and Approaches*. New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers, ISBN 0-306-47855-2

³⁹ HYÁNEK, Vladimír. *Revize teorií neziskového sektoru*. první. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2011. 64 s. ISBN 978-80-904150-5-8

3.2 Teorie neziskového sektoru

V této kapitole budou charakterizované vybrané teorie zabývající se postavením NNO.

3.2.1 Vládní a tržní selhání

Několik zásadních ekonomických teorií neziskového sektoru vzniklo počátkem sedmdesátých let dvacátého století. Typologicky mohou být tyto teorie rozděleny ze dvou hledisek, a to teorie o selháních nevládních neziskových organizací a teorie zabývající se jejich chováním, přičemž se oba dva typy těchto teorií mohou doplňovat.

Tyto teorie vzájemně spolupracují s klasickou teorií ekonomie ve světle vládních selhání korelujícími s teorií selhání trhu.⁴⁰ Teorie, které jsou založené na selháních neziskových organizací, vysvětlují jejich schopnost překonat dva typy selhání, a to ty, které zahrnují veřejné statky a takové, jež korespondují s informační asymetrií.

První z typů selhání trhu, konkrétněji aplikované na selhání vlády reflektují nedostatek prostředků vlád na poskytnutí dostatečného množství veřejností poptávaných statků. V této rovině neziskový sektor pokrývá tyto státní či vládní nedostatky. Podle klasické ekonomie se toto suplování může zaměňovat za formu ospravedlňování či alibismus ze strany vlády v jejich selhání, ačkoli je zde podstatné zohlednit také skutečnost, že vláda reflektuje a reaguje na zájmy a potřeby průměrných voličů. Třebaže je zde snaha průměrnému voliči vyhovět, vláda či stát není schopná uspokojit potřebu po veřejných statcích svých voličů a ti se tudíž v důsledku takového selhání své vlády či trhu uchylují k neziskovým organizacím.⁴¹

Podle Weisbroda vláda může přinutit černé pasažéry zdaněním k účasti na úhradě nákladů. Selhává nicméně v případech, kdy je poptávka příliš heterogenní. Dle tohoto pojetí ani vládní vyrovnání se s černým pasažérstvím není bez problémů. Je třeba schopnost zdanit správným postupem velice různorodou poptávku po heterogenních veřejných statcích a službách. Jestliže trh není schopen zaručit určitý druh poptávaných statků, nastupuje na jeho místo stát, který ale vzápětí selhává také. Zjednodušeně se tedy spotřebitelé přesunou od trhu a

⁴⁰ Weisbrod, B.: *The Voluntary Nonprofit Sector*. Lexington Books, Lexington, Massachusetts 1977

⁴¹ SALAMON, L. M., ANHEIER, H. K. *Defining the Nonprofit Sector: A Cross National Analysis*. New York, Manchester, Manchester University Press 1997.

státu k náhradnímu mechanismu zabezpečování veřejných statků, což jsou neziskové organizace.⁴²

Aby ale takové mezery ve státní nabídce veřejných statků mohly být zaplněny, je třeba přítomnost osob, které budou pobízet aktivitu nevládních neziskových organizací. Ve společnosti je tedy třeba i další strana tohoto trojúhelníku, a to iniciátoři, kteří budou reagovat na poptávku po takových veřejných statcích, jenž stát není schopen poskytnout.

Neziskové organizace mohou být ve výhodě ještě díky jejich schopnosti vytvářet neformální sociální sítě, což jim umožňuje překonávat nejistoty ohledně kvality jimi poskytovaných služeb. Dále mohou neziskové organizace uspokojovat minoritní potřeby lépe než veřejný sektor. Jestliže je skupina poptávajících heterogenní a nároky na způsob uspokojení daných potřeb se různí, bude poskytování veřejných služeb mnohem složitější. než pokud by šlo o homogenní skupinu s podobnými či srovnatelnými požadavky.⁴³

3.2.2 Teorie státu blahobytu

Podstatou teorie státu blahobytu je pohled na neziskové organizace jako na entitu, která sice měla během historie svoji nezastupitelnou roli, jelikož vykonávala funkce, jež málo rozvinutý sociální stát ještě nebyl sto vykonávat, pro kterou však v současných společenských systémech zbývá reziduální role. V tomto světle jsou neziskové organizace stavěny do role okrajového činitele, který má pouze doplňkovou funkci v systému uspokojování potřeb společně s převažujícím zajištěním ze strany trhu a státu. Doplňková činnost by v tomto případě směřovala do oblasti zájmové činnosti, svépomoci, apod., což znamená především mimo širší poskytování veřejných služeb. Podle tohoto přístupu by neziskový sektor měl postupně ztrácet sílu svého postavení vlivem zdokonalování a růstu tržních vztahů na straně jedné a posilování odpovědnost státu na straně druhé. To ovšem neplatí pro všechny neziskové organizace, tato vlastnost je typicky prisuzována organizacím fungujícím na byrokratickém základu.

3.2.3 Teorie důvěry

⁴² Weisbrod B.A.: Toward a theory of the voluntary non-profit sector in a three sector economy. In Phelps E.(ed.): Altruism, Morality and Economic Theory, pp. 171-96. Russell Sage. New York. 1975

⁴³ PESTOFF, V. A. Reforming Social Services in Central Eastern Europe and Eleven Nation Overview. In: Sborník CRYF, Krakov 1995.

„Dobrovolné organizace plní komplementární funkci vzhledem k veřejnému sektoru, navíc však hrají významnou roli vzhledem k ziskovému sektoru a jeho nedokonalým trhům. Koupě sociálních služeb je něco jiného než koupě automobilu. Trh se sociálními službami odkrývá mnoho forem selhání ve vztazích mezi nabízejícími a spotřebiteli. Ukazuje nerovnováhu ve znalostech a asymetrii informovanosti mezi účastníky smluvních vztahů. Náklady spotřebitelů na sledování outputu výrobců mohou být značné. Nezřídka se setkáme jak s případy, kdy se nabízející pokoušejí zneužít spotřebitele poklesem kvality s cílem snížit své náklady a zvýšit zisk, což znamená pokles blahobytu spotřebitelů. V souladu s teorií tržních selhání, využití neziskových organizací je nejvhodnějším institucionálním řešením problému vysokých transakčních nákladů a hlavních informačních asymetrií. Vyžaduje to přijmout předpoklad, že neziskové organizace postrádají motiv k využití neschopnosti spotřebitele posoudit kvalitu....“⁴⁴

Ačkoli spotřebitelé na základně informační asymetrie nejsou schopni ohodnotit objektivně kvalitu nabízených statků neznamená to, že si jejich nekvalitu neuvědomují a s tím spojenou záruku čestnosti nabízejícího. V případě NNO může jít o záruku pramenící právě z nedostatku motivu k nečestnému jednání, jelikož zde není vidina generace zisku. Jako konkrétní příklad lze uvést nepotřebnost vytváření tzv. vyvolané poptávky.⁴⁵ V případě poskytování některých služeb prostřednictvím NNO, může to být pro poptávající a potenciální klienty signalizací určité jistoty v nezneužití informační převahy z důvodu vlastního užitku, tak jako se může stát u soukromých ziskových organizací.

3.2.4 3rd Party Government

Tato teorie navazuje na problematiku selhávání neziskových organizací a představuje určitého z popíratelů tradičních ekonomických teorií, jako je např. výše zmíněný teorie státu blahobytu. Princip teorie 3rd Part Government netkví v myšlence nezbytnosti NNO jako substituenta vlády či vládních organizací, ale jako rovnocenného partnera.⁴⁶ Možné interpretace označení dané teorie může být „vládnutá prostřednictvím třetích subjektů“. ⁴⁷V tomto případě

⁴⁴ WAGNER, A.: *Understanding the role of nonprofit organizations in modern welfare states. Paper presented at the Secondo Seminario “Rapporto sullo Stato Sociale”*, Rimini, Italy 1997

⁴⁵ HANSMANN, H. B. (1980). *The role of nonprofit enterprise*. Yale LawJournal, 89, .

⁴⁶ SALAMON, L.M.: *Of market failure, voluntary failure, and third-party government: Toward a theory of government-nonprofit relations in the modern welfare state*. Journal of Voluntary Action Research, No. 16/1987

⁴⁷ HYÁNEK, Vladimír. *Revize teorií neziskového sektoru*. první. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2011. 64 s. ISBN 978-80-904150-5-8

jde o dva komponenty, které kooperují za účelem efektivního naplňování veřejných služeb. Vztah NNO a vládou můžeme označit za komplementární, což spočívá ve vyvažování jejich vzájemných selháních.

3.2.5 Teorie vzájemné závislosti

Z předešlých teorií vyplývají různé pohledy na vnímání role NNO a jeho postavení vůči státu. S odlišným pohledem než jsou výše popsané teorie státu blahobytu či teorie důvěry přichází Salamon v 80. letech dvacátého století s dalším možným zdrojem spolupráce mezi státem a neziskovým sektorem, který není postaven na výhodách NNO, ale naopak na jeho limitech a vlastním omezení. V tomto případě se používá se termín tzv. *voluntary failure*, což můžeme volně interpretovat jako selhání neziskových organizací. Tento jev spočívá dle Salomona v následujících selháních NNO:

- **Filantropická nedostatečnost**

Tento nedostatek plyne z neschopnosti pokrýt činnosti činěné dle poslání organizace lidskými nebo materiálními zdroji.⁴⁸

- **Filantropický paternalismus**

Tento pojem označuje stav takového selhání NNO, kde tyto organizace nereagují na potřeby na straně poptávky, neboť se domnívají, že poptávající nejsou sami schopni posoudit druh statku, který potřebují. V tomto případě můžeme sledovat podobné znaky s důvody selhávání státu a jemu připisované nepružné chování a nedostatečné reagování na potřeby poptávky. Takovým chováním NNO popírají jeden z hlavních důvodů své existence spočívající v aktivní podpoře činnosti jednotlivců a jejich samostatnosti ve vztahu ke státu a jeho podpoře.

- **Filantropický amatérismus**

K uvedenému jevu dochází v případech, kdy ve složení lidských zdrojů není zastoupena dostatečně složka odborných pracovníků nebo členů. Do založení a následných činností NNO se často zapojují i osoby, které ačkoli jsou pro danou problematiku motivované, postrádají fundované znalosti pro poskytování např. určitých činností či obecně fungování organizace. Tímto poté může znak neziskovosti daných organizací, ač nevědomky upozaděn, což zároveň může způsobit oslabení managementu NNO v té míře, že absence ziskového motivu vede

⁴⁸ Salamon, L.M.: Of market failure, voluntary failure, and third-party government: Toward a theory of government-nonprofit relations in the modern welfare state. *Journal of Voluntary Action Research*, No. 16/1987

k zanedbání snahy o produkci služeb za nejnižších možných nákladů.⁴⁹ Absence motivu zisku může mít také za následek menší citlivost v reakci na změnu v poptávce a reagovat nepružným způsobem či zpožděně na požadavky klientů.

- Filantropický partikularismus

Jak již bylo zmíněno výše v porovnávání durhu činností NNO a VNS, neziskové organizace se nesnaží pokrýt všechny potřeby, ale spíše se zaměřují na určité oblasti těchto potřeb a spíše se je snaží postihnout ve větší hloubce. V tomto případě lze také nalézt určité podobnosti s teorií nedostatečnosti neziskových organizací. Zde může opět dojít k úvaze, zda ve vztahu státu a NNO, stát vyplňuje selhání NNO a je tak v určité pozici korektora, či zda je tomu naopak. Ani jedna z možností není správnou a ani jedna špatnou. Tyto dva pohledy mají základ v určité omezení ekonomických subjektů svou povahou, legislativou, určitým konzervativním, tradičním pohledem společnosti atd. Dva subjekty mohou mít proto roli komplementární, ale zároveň i substituční, což lze vysledovat z úpravy předchozích teorií, ze kterých vyplývá možnosti formy spolupráce, ale zároveň konkurenční chování daných subjektů.

„Shrneme-li podstatu tohoto přístupu, můžeme konstatovat, že existence veřejných statků, externalit a asymetrických informací vede k selhávání trhu, zatímco heterogenní poptávka má za následek selhávání státu.“⁵⁰

3.2.6 Informační asymetrie jako zdroj existence NNO

Jedna z teorií založená na výzkumech o podstatném znaku nerozdělování zisku, pojednává o možném obcházení této podmínky a pojednává o možnostech rozdělování zisku. Příkladem takového výzkumu může být např. Bennett, DiLorenzo 1989.⁵¹ Zde se jedná o vysledování chování statutárních zástupců a členů správních rad daných organizací a čerpání určitých benefitů v případě např. zapojení do nad rámcových výkonů činnosti, tyto benefity představují zisky stanovené nad běžnou normou pravidelných mezd a odměn.

⁴⁹ HANSMANN, H.: *Economic theories of nonprofit organizations*. In Powell, W.W. (Ed.): *The nonprofit sector: A research handbook*. Yale University Press. New Haven, CT. ISBN 0-300-04497-6.

⁵⁰ HYÁNEK, Vladimír. *Revize teorií neziskového sektoru*. první. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2011. 64 s. ISBN 978-80-904150-5-8 str.17

⁵¹ BENETT, J.T., DiLorenzo, T.J.: *Unfair Competition, The Profits of Nonprofits*. New York, London, Hamilton Press, Lanham, 1989

V České republice můžeme najít podobné jevy, které často vrhají negativní světlo na celý neziskový sektor. V tomto případě se nemusí jednat automaticky o porušování právních předpisů, ale o vyvracení obecné představy společnosti o poslání a fungování neziskových organizací.⁵²

Z určitého proudu názoru vyplývá, že obecně pojem neziskové formy organizací se pojí s přesvědčením některých skupin společnosti o určitém morálním kreditu a důvěryhodnosti těchto NNO, kde ale narážíme na problematiku změřitelnosti daných představ a očekávání. Poměrně zajímavým názorem na tento abstraktní přívlastek je ten, který říká, že až společnost dospěje k schopnosti posouzení a zhodnocení toho, jaký druh činností chceme podporovat a tím pádem i jaké s tím spojené veřejné služby potřebujeme poskytovat, bude možné překonat v jistém smyslu právní formu. Je tedy velmi podstatné si definovat konkrétní podobu a kvalitu poskytovaných veřejných služeb společnosti.

Problematiku neziskového sektoru není z hlediska teorie a z důvodů různorodosti zkoumaného pole snadné uchopit. Lze se domnívat, že jednofaktorové teorie vystihují vždy pouze jen část reality, a mohou být užitečné v charakterizování a utřídění si pohledu na věc. Při jejich evaluaci je důležité mít na paměti jejich limity a možnou kompatibilitu.⁵³

4 Právní úprava neziskových organizací

4.1 Teoretický právní přístup

Z právně teoretického hlediska lze obecně k formě NNO přistupovat z právně-institucionálního pohledu. Jedná se o taxativní výčet právních forem NNO:

- družstva
- vzájemně prospěšné organizace
- spolky

Toto vymezení je obecné. Jedná se o strukturu, která slouží jako základ, z nichž jednotlivé státy při úpravě NNO vycházejí. Každá země si svou úpravu daného sektoru přizpůsobuje a

⁵²HYÁNEK, Vladimír. *Revize teorií neziskového sektoru. první*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2011. 64 s. ISBN 978-80-904150-5-8

⁵³ HYÁNEK, Vladimír. *Revize teorií neziskového sektoru. první*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2011. 64 s. ISBN 978-80-904150-5-8

terminologicky určuje sama dle svých potřeb, ekonomických možností, kulturních zvyklostí a historie.⁵⁴

Charakteristické rysy **družstevních organizací** můžeme hledat skrze jejich vývoj. Spousta tradičních družstev se vyvinulo na konkurenčních trzích, proto tato družstva akceptovala a implementovala do svého chování postupy typické pro klasické soutěžící firmy. Mnoho subjektů si ale i přesto ponechalo typické rysy družstev, ke kterým patří participace, vnitřní demokracie, atd. V posledních dekáдах lze pozorovat určitý proces obnovy družstev.

Základními vlastnostmi **vzájemně prospěšných organizací** je například rozprostření rizika mezi větší množství jednotlivců. Tyto organizace se často zabývají otázkami sociálního zabezpečení, tvorbou určité formy pojišťovacích systémů, viditelnější v méně rozvinutých částech světa. Pro danou skupinu existuje mnoho právních forem.

Organizace **spolkového typu** jsou komplexní právní formou zahrnující různorodou škálu charakteristických typů spolků. Tyto mohou mít podobu advokačního typu, servisního či organizací založené na bázi členského principu. Pro spolky je typický jejich formulovaný cíl, který nepředstavuje primárně generaci zisku a jeho distribuci mezi členy.⁵⁵

4.2 Česká právní úprava NNO

Právní úpravu neziskových organizací nenalezneme v českém právu v souhrnném a jednotném dokumentu. Existuje více právních předpisů, které se jednotlivými úseky přímo se dotýkajícími nebo souvisejícími s daným typem organizací zabývají.

Hlavním pramenem zabývajícím se v obecné rovině úpravou NNO je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014. Tento právní předpis upravuje vznik, činnost zánik právnických osob v ČR a jejich právní poměry, mezi něž řadíme i NNO.⁵⁶ NOZ dělí právnické osoby na korporace, fundace a ústavy.

Korporace – je právnickou osobou, jež vytvořilo společenství osob. Z hlediska neziskových organizací upravuje právní formu spolek.

⁵⁴ DEFOURNY, J.: *Introduction: From third sector to social enterprise*. In: Borzaga, C., ISBN 0-415-33921—9.

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ Vít, P. (2015). *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace* (1. vyd.). Praha: Grada Publishing a.s.

Fundace – je právnická osoba, která je vytvořena majetkem vyčleněným k určitému účelu. Z hlediska neziskových organizací mezi ně patří nadace a nadační fond.

Ústav – je právnickou osobou ustanovenou a účelem provozování činnosti užitečného charakteru, společensky či hospodářsky, způsobem využití svého majetkového a osobního základu.⁵⁷

4.3 Změny v právní úpravě NNO

S prvním dnem nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „NOZ“) došlo k pozbytí platnosti původních zákonů, jež se postavením a právní úpravou NNO zabývaly. Dle chronologického řazení jejich počátku platnosti, došlo ke zrušení následujících právních předpisů:

1. Zákon č. 40/1963 Sb., občanský zákoník

Z pohledu NNO se zabýval postavením zájmových sdružení právnických osob. Po jeho nahrazení NOZ se zájmová sdružení stále mohou řídit jeho ustanoveními, avšak nemohou již být zakládány nové.⁵⁸ Nové pojmy, které se v souvislosti s právní úpravou NNO objevuje, je status veřejné prospěšnosti. Tímto pojmem se NOZ zabývá v §146, kde jej definuje následovně:

„Veřejně prospěšná je právnická osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.“⁵⁹

2. Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

Dle poměrně rozsáhlejší úpravy v NOZ se právní forma organizačních jednotek občanských sdružení vyplývající z daného zákona o sdružování občanů nahrazuje spolky a pobočnými spolky.⁶⁰ Dle § 3045 NOZ se občanská sdružení považují za tyto nové právní formy

⁵⁷ Novotný, P., Ivičová, J., Novotná, M., & Štýsová, M. (2014). Nový občanský zákoník, Principy a pojmy (1. vyd.). Praha: Grada Publishing, a.s.

⁵⁸ Stejskal, J., (1. 8. 2013). Nová právní úprava nestátních neziskových organizací. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d42642v53706-nova-pravni-uprava-nestatnich-neziskovych-organizaci/>

⁵⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁶⁰ Novotný, P., Ivičová, J., Novotná, M., & Štýsová, M. (2014). Nový občanský zákoník, Principy a pojmy (1. vyd.). Praha: Grada Publishing, a.s.

a není tak dotčená jejich kontinuita. Místo občanských sdružení je možné zakládat spolky s tím, že občanská sdružení jsou zachována se stejnými identifikačními čísly⁶¹, tudíž zde byla vytvořena plynulá návaznost v rámci přeměny daných původních právních forem.

Stávajícím občanským sdružením v rámci této přeměny připadlo několik bodů k úpravě a dokončení změny právní formy na spolek. Po nabytí účinnosti NOZ byla určena lhůta do 1. 1. 2016 pro úpravu názvu dle požadavku NOZ pro každou právnickou osobu s právní formou spolek. Dále úprava stanov a příslušné dodání listin v rámci zápisu do veřejného rejstříku do konce roku 2017.⁶²

3. **Zákon č. 248/1995 Sb.**, o obecně prospěšných společnostech

Tento zákon upravuje právní postavení obecně prospěšných společností (dále jen „OPS“). Ačkoli se při přípravách NOZ v roce 2001 jednalo o zrušení OPS jako nesystémového prvku ve struktuře právnických osob a případné možnosti nahradit je ústavem, dospělo se k závěru ponechat stávající OPS fungovat i nadále dle zákona 248/1995 Sb. až do jejich zániku. Přestože zde byla snaha i jiná snaha blokovat zrušování a stávající fungování daných organizací dle zákona č. 231/2010 Sb., tento zákon byl zrušen stejně jako zákon č. 248/1995 Sb., která ale na rozdíl od zákona č. 83/1990 Sb. nadále slouží jako funkční předpis a zachovává postavení stávajících OPS bez nutnosti přeměny či jejich zrušení.⁶³

OPS mají právo se přeměnit na ústav, nadaci nebo nadační fond dle §3050 NOZ. Tato transformace se řídí stanoveními NOZ. Změna právní forma, ale pro ně není nutností, jen právem. Pokud se dané organizace rozhodnou zachovat jejich právní formu, mohou se řídit zrušeným zákonem č. 248/1995 Sb.⁶⁴

4. **Zákon č. 227/1997 Sb.**, o nadacích a nadačních fondech

⁶¹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace o změně právní úpravy sdružovacího práva* Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-ozmene-pravni-upravy-sdruzovaciho-prava-od-1-ledna-2014.aspx>

⁶² FRANTALOVÁ, A.. *Občanské sdružení versus spolek dle nového občanského zákoníku* [online]. © EPRAVO.CZ, 2016 [cit. 15.3.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/obcanske-sdruzeni-versus-spolek-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku-100418.html>

⁶³ Vláda České republiky. *Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-naleta-2015---2020-133505/>

⁶⁴ LANGMAJEROVÁ, A., & ČINKOVÁ, M., (2013). [online]. [cit. 10.3.2018]. *10 nejdůležitějších změn v oblasti neziskového práva*. Dostupné z: <http://zakonyvkapse.cz/10-nejdulezitejsich-zmen-v-oblasti-neziskoveho-prava/>

Novou úpravu těchto předešlých právních forem lze taktéž nalézt v NOZ v obecné části, hlava II. v kategorii tzv. fundací.⁶⁵

Současně také došlo ke vzniku nové právní formy právnické osoby dle § 402 NOZ, tj. ústavu. V případě ústavu se jedná o právnickou osobu, která je založena za účelem společenského či hospodářského užitku prostřednictvím využití své majetkové složky a lidských zdrojů.

Dalšími právními předpisy zabývající se tematikou týkající se NNO jsou:

Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních korporacích upravuje právní postavení obchodních korporací. Z hlediska nestátních neziskových organizací se jeho část věnuje úpravě sociálního družstva.⁶⁶

Zákon č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob upravující veřejné rejstříky, řízení o zápisech či výmazech údajů v nich uvedených. S výjimkou evidovaných církevních právnických osob jsou všechny NNO zapisovány do veřejných rejstříků, jenž vedou rejstříkové soudy.⁶⁷ NOZ ustanovuje, že se jedná o rejstříky dle §1 odst. 1 spolkový, nadační, ústavů, společenství vlastníků jednotek, obchodní rejstřík a rejstřík o obecně prospěšných společnostech.

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě upravuje postavení dobrovolníka při vykonávání dobrovolnické služby. Tento zákon byl novelizován v roce 2014 a svými změnami reaguje na novou úpravu v rámci NOZ. Novela zákona o dobrovolnické službě má spíše technický charakter. Reaguje také požadavky zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a z usnesení vlády č. 611/2007 o Konceptu státní politiky pro oblast dětí a mládeže pro období 2007-2013 a dále na usnesení vlády č. 108/2013 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013-2017.⁶⁸ Zákon se vztahuje pouze na dobrovolnictví vykonávané organizacemi, které mají akreditovaný program či projekt dle požadavků kladených na ně

⁶⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁶⁶ Vláda České republiky. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Ministerstvo vnitra České republiky. Informace o novele zákona o dobrovolnické službě. [online] © 2018[cit. 15.3.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-novele-zakona-o-dobrovolnicke-sluzbe.aspx>

zákonem o dobrovolnické službě a spadají tak tzv. pod akreditovaný režim.⁶⁹Tento zákon tedy zahrnuje pouze část dobrovolnictví podporovaného státem, což často způsobuje mylnou interpretaci zákona, kdy se veřejnost domnívá, že se tento zákon vztahuje na celou problematiku dobrovolnictví, ne jen na jeho výsek.

4.4 Zákon o dobrovolnictví

V roce 2014 začaly probíhat intenzivní debaty o zcela nové úpravě dobrovolnictví. Počáteční myšlenkou tohoto zákona bylo započítí změn a podpory v neziskovém prostoru a přístupu k dobrovolnictví. V souvislosti se snahami došlo k přijetí Státní politiky vůči NNO na léta 2015 – 2020 (dále jen „Koncepce“) a ustanovení Rady vlády pro nevládní neziskové organizace (dále jen „RVNNO“) v roce 2015.

RVNNO v rámci následování koncepce spolupracovala s Ministerstvem vnitra na hlubší úpravě dobrovolnictví, než jak je upraveno v zákoně o dobrovolnické službě. Ve výroční zprávě o činnosti RVNNO v roce 2015 je uvedeno:

„Jedním z úkolů, plynoucích z usnesení ke Státní politice vůči NNO, je i úkol pro ministra vnitra zpracovat ve spolupráci s předsedou RVNNO do 31. prosince 2017 koncept rozvoje dobrovolnictví v ČR s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center a zajistit minimálně dvouletou finanční podporu takových center.“⁷⁰

V roce 2014 započalo Ministerstvo vnitra legislativní proces ohledně zákona o dobrovolnictví. Cílem zákona měla být úprava dobrovolnictví v celé jeho šíři a nahradit stávající zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, který se zaměřuje pouze na omezený úsek problematiky dobrovolnictví.⁷¹

Tento nový zákon se měl zaměřit na definování právního postavení dobrovolníka a vztahů při výkonu dobrovolnictví. Na základě shody odborné i laické veřejnosti vzešel

⁶⁹ Ministerstvo vnitra České republiky. Věcný záměr zákona o dobrovolnictví. . [online] © 2018[cit. 20.3.2018].Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vecny-zamer-zakona-o-dobrovolnictvi-pripominky.aspx>

⁷⁰ Vláda České republiky. Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-naleta-2015---2020-133505/>

⁷¹ Ministerstvo vnitra České republiky. Věcný záměr zákona o dobrovolnictví. . [online] © 2018[cit. 20.3.2018].Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vecny-zamer-zakona-o-dobrovolnictvi-pripominky.aspx>

požadavek na vyzdvižení významu všech veřejně prospěšných dobrovolnických činností vykonávaných pro společnost a posílení uznání dobrovolníků a dobrovolnictví obecně. Jedním z prostředků bude deklaráce podpory dobrovolnictví a poskytnutí benefitů pro co nejširší spektrum dobrovolníků a dobrovolnických organizací. Návrh dále reaguje na podněty z aplikační praxe platného zákona o dobrovolnické službě. Snaží se zkvalitnit a zefektivnit právní úpravu týkající se akreditovaného dobrovolnictví.

Při definování a vymezení základních pojmů se návrh zákona měl soustředit ve své první části na úpravu prospěšnosti, obecnou definici dobrovolníka a dobrovolnictví. Byla zda snaha tuto definici pojmout, co nejobecnějším způsobem, aby mohlo zahrnout, co nejširší spektrum na rozdíl od stávající právní úpravy.

„Dobrovolnictví bude definováno jako veřejně prospěšná činnost přispívající k dosahování veřejného blaha, které je vykonáváno dobrovolníkem ze svobodné vůle, ve volném čase a bez nároku na odměnu, protislužbu či zvýhodnění. Pro úplnost bude za dobrovolnictví považována i činnost vykonávaná dobrovolníkem samostatně bez formálně definovaného vztahu.“⁷²

Zákon měl vymezovat činnosti, jež budou zahrnovány do pojmu dobrovolnictví negativním výčtem.

Dalším pojmem, který měl být v zákoně upraven byla dobrovolnická organizace, která byla definována taxativním výčtem jako bezúhonná veřejně prospěšná právnická osoba nebo státní orgán, územní samosprávný celek, státní příspěvková organizace, příspěvková organizace územních samosprávních celků či školská právnická osoba, která bude dobrovolníky vybírat, organizovat a podporovat výkon dobrovolnictví.

V druhé části se návrh zákona zaměřuje na úpravu práv a povinností dobrovolnické organizace. Kromě obligatornosti uzavřít smlouvu, buď ústní formou či v zákonem vymezených případech písemnou a dalších již v zásadě fungujících práv a povinností jako je např. vydání osvědčení dobrovolníkovi či možnost dofinancování projektu z veřejných rozpočtů je nově **vytvoření závazného způsobu výpočtu hodnoty dobrovolnické činnosti.**

⁷² Ministerstvo vnitra České republiky. Věcný záměr zákona o dobrovolnictví. . [online] © 2018[cit. 20.3.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vecny-zamer-zakona-o-dobrovolnictvi-pripominky.aspx>

V tomto případě návrh zákona upravuje přesně vymezení výpočtu sazby, kde vychází z dat Českého statistického úřadu.

Dalším souvisejícím bodem bylo **osvobození dobrovolníků od daně z příjmu fyzických osob**.

V třetí části návrh podrobněji upravuje akreditovaný dobrovolnický program.

Výsledek návrhu zákona o dobrovolnictví, je takový, že se prozatím zůstalo u již stávající úpravy zákona o dobrovolnické službě. Důvody pro jeho nerealizaci jsou různé. Primární z nich představuje polemika nad dobrovolnictvím jako takovým, zvláště jeho praktické chápání a realizaci. Toto chápání spatřovalo v této širší úpravě dobrovolnictví určitou formu rigidity a zformalizování dobrovolnických vztahů. V případě výpočtu hodnoty dobrovolné činnosti se navíc tyto kvazi mzdy dostaly nad úroveň běžné mzdy např. sociálních pracovníků v pracovněprávním poměru.

Druhým podstatným důvodem byla zaměřenost zákona na akreditované dobrovolnické programy, ale vynechávala ty neakreditované. V tomto případě by změna zákona, nepřinesla organizacím větší užitek.⁷³

5 Právní forma nestátních neziskových organizací

Níže uvedené vymezení právních forem neziskových organizací neodpovídá výčtu NNO, který byl upraven v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu před svou novelizací z roku 2017, ani definici v systému národních účtů.⁷⁴ Tento výčet není odvozen od ekonomické podstaty neziskového sektoru, nově je na něj oficiálně pohlíženo z institucionálního pohledu určeného legislativní úpravou.⁷⁵

Nyní je pro tento účel zřízena Rada vlády pro nestátní neziskové organizace, která se zabývá problematikou NNO a slouží jako poradní orgán vlády pro NNO.

⁷³ SVĚT NEZISKOVEK.CZ, *Kam se poděl zákon o dobrovolnictví?* [online] © 2016 [cit. 20.3.2018]. Dostupné z: <https://svetneziskovek.cz/inovace/kam-se-podel-zakon-o-dobrovolnictvi>

⁷⁴ DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). *Nevýdělečné organizace v teorii* (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7

⁷⁵ Müller, J.: *Ekonomické prostředí pro občanský neziskový sektor v ČR, Nadace a majetek*. Materiál připravený pro konferenci nadací v červnu 2000. Brno 2000

Dle RVNNO jsou za NNO považovány následující právní formy⁷⁶:

- Spolky a pobočné spolky
- nadace a nadační fondy
- církevní právnické osoby
- obecně prospěšné společnosti (dále jen „OPS“)
- ústavy
- školské a právnické osoby

V rámci daného institucionálního rozdělení mají některé formy, výrazně větší zastoupení v České republice, než ty druhé. Dle dat registru ekonomických subjektů ČSÚ měly mezi NNO v roce 2014 nejvíce zastoupenou právní formu spolky a pobočné spolky, dále s výrazně nižším zastoupením církevní právnické osoby a obecně prospěšné společnosti.

5.1 Právní úprava jednotlivých forem NNO

Tato kapitole se věnuje jednotlivým právním formám určených pro NNO a těm ustanovením, které jsou pro dané téma podstatné. Jsou zde popsány účely a činnosti těchto právních útvarů a pravomoci jednotlivých orgánů.

5.1.1 Spolek

Z pohledu právnických osob a členění NOZ je spolek řazen mezi korporace, dle RVNNO patřící do neziskového sektoru. Tato nezisková podstata je v NOZ vyjádřena v § 217 a to negativním vymezení hlavní činnosti nemožností založit spolek za účelem podnikání či jiné výdělečné činnosti. Zákon ale dále připouští vedlejší hospodářskou činnost sloužící jako podpůrná aktivita pro dosažení cílů spolku. Pro výkon vedlejší hospodářské, konkrétněji výdělečné činnosti musí být splněna navíc taková podmínka, že výdělečná činnost by neměla dosahovat takové úrovně, aby ji bylo možné považovat za soustavnou činnost provozovanou za účelem dosažení zisku.⁷⁷Dále §217 odstavec 3 navíc poukazuje na vlastnost nerozdělování zisku, kde stanovuje pravidla pro jeho použití v duchu spolkové činnosti a správy spolku.

⁷⁶ Vláda České republiky. Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-naleta-2015---2020-133505/>

⁷⁷ Vláda České republiky. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rno/zakladni-informace-767/>

Dále je zde upraven i prvek dobrovolnosti v §215 odst. 1 NOZ, kde mají fyzické i právnické osoby právo na založení spolku, vstupu a výstupu či nevstoupení do daného spolku zcela dobrovolně.⁷⁸

Název spolku musí zahrnovat slovo: spolek, zapsaný spolek nebo z. s. Tento název nesmí být zaměnitelný s názvem jiné právnické osoby a nesmí působit klamavým dojmem.⁷⁹

Samosprávný prvek lze spatřovat v možnosti zásahu státu pouze ze zákona vymezených důvodů a v případě nezbytném pro ochranu veřejného zájmu.⁸⁰ Zákon ponechává určitou volnost ve stanovení vnitřního uspořádání organizace, kromě stanovení statutárního orgánu a nejvyššího orgánu spolku. Orgány spolku a stejně tak dokumenty týkající se založení či změny v poměrech spolku mají být zapsána do veřejného spolkového rejstříku.⁸¹

• **Statutární orgán** dle § 244 NOZ stanoví, zda bude statutární orgán kolektivní či individuální. Jestliže se zvolí orgán individuální, jejím představitelem je předseda. Nestanoví-li stanovy jinak, pravomocí nejvyššího orgánů je volit a odvolávat statutární orgán.⁸² Ve stanovách je dále určen počet členů volených orgánů, délka jejich funkčního období. Pokud tak neurčí stanovy, délka funkčního období je stanovena na pět let. Pokud jde o jednání orgánu, předpokládá se rozhodování formou prosté většiny.⁸³ Statutární orgán jedná navenek spolku s třetími osobami, disponuje pravomocí dle § 164 odst. 1 NOZ zastupovat spolek ve všech záležitostech, není-li tato pravomoc svěřena jinému orgánu. Dále má pravomoc

⁷⁸ DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7

⁷⁹Ronovská, K. (25. Únor 2016). Spolková autonomie v novém soukromém právu: její význam a limity., Právní rozhled, stránky 115-119.

⁸⁰ Vláda České republiky. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>

⁸¹ Novotný, P., Ivičová, J., Novotná, M., & Štýsová, M. (2014). Nový občanský zákoník, Principy a pojmy (1. vyd.). Praha: Grada Publishing, a.s.

⁸² DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7

⁸³ Novotný, P., Ivičová, J., Novotná, M., & Štýsová, M. (2014). Nový občanský zákoník, Principy a pojmy (1. vyd.). Praha: Grada Publishing, a.s.

k rozhodování o vyloučení člena spolku, svolávání členské schůze, zajištění vyhotovení zápisu z členské schůze.⁸⁴

• **Nejvyšší orgán** je druhou nezbytnou součástí spolku. Jestliže stanovy neurčí, které uskupení bude nejvyšším orgánem, má se za to, že jím bude členská schůze, která si sama pro sebe může vybrat vlastní název např. legislativní shromáždění, valná hromada aj., které se zapíše do spolkového rejstříku.⁸⁵ Členové spolku mají právo účastnit se zasedání členské schůze, právo hlasovací, právo požadovat a dostat vysvětlení záležitostí, které se spolku týkají, dále právo uplatňovat návrhy a protinávrhy a právo nahlížet do zápisu z členské schůze. Pravomoci nejvyššího orgánu spočívají v určování směru chodu daného spolku, rozhodování o změně stanov, hodnocení činnosti dalších orgánů a schvalování výsledku hospodaření. Dále svolává členskou schůzi minimálně jednou za rok nebo na žádost jedné třetiny členů či na žádost kontrolního orgánu.⁸⁶ Členská schůze je svolávána ve lhůtě, která je určena stanovami a to nejméně třicet dnů před jejím konáním prostřednictvím pozvánky, která musí být určitá a srozumitelná pro své adresáty. (§ 249 NOZ). Na této pozvánce je nutné mít uvedené tři základní údaje o konání členské schůze, jako je čas, místo a agenda zasedání. Dle § 252 NOZ hlasování na členské schůze probíhá demokratickým způsobem, každý ze členů má jeden hlas a k platnému hlasování je potřeba účasti většiny přítomných. Usnesení je přijímáno většinou hlasů přítomných členů a to v době usnášení. Dokumentem osvědčujícím průběh členské schůze a doklad o přijetí příslušných usnesení je obligatorně písemný zápis ze zasedání členské schůze.

87

• **Kontrolní komise** je fakultativním orgánem spolku. Pokud se spolek rozhodne daný orgán zřídit, musí být upraven ve stanovách a řídit se zákonnými ustanoveními. Kontrolní komise je většinou zřizována u větších spolků či z důvodu potřeby úpravy systému vnitřní kontroly, což budí pro třetí osoby dobrý dojem.⁸⁸ Ze zákona má kontrolní komise pravomoc

⁸⁴ T DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7

⁸⁵ DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7

⁸⁶ Novotný, P., Ivičová, J., Novotná, M., & Štýsová, M. (2014). Nový občanský zákoník, Principy a pojmy (1. vyd.). Praha: Grada Publishing, a.s.

⁸⁷ DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7

⁸⁸ Tamtéž

prezkoumávat zda jsou záležitosti spolku vedeny řádně a je-li činnosti spolku vykonávána v souladu se stanovami a právními předpisy. Dle § 264 NOZ má kontrolní komise pravomoc nahlížet do dokladů spolku a požadovat případné vysvětlení.

- **Rozhodčí komise** je taktéž jako kontrolní komise fakultativním orgánem spolku. Zákon stanovuje pravidla pro ustanovení členů a vymezení její působnosti, které musí spolek respektovat. Spolky mohou zakládat pobočné spolky, které jsou vedlejšími právními osobami odvozeny od hlavního spolku. Jsou poměrně samostatným organizovaným celkem a pro hlavní spolek provozují určité činnosti nebo sdružují členy na určitém území či pro určitý okruh zájmu.⁸⁹

5.1.2 Ústavy

Ústav je z hlediska vydání nového občanského zákoníku novou formou právnické osoby. Dle ustanovení § 402 NOZ jde o právnickou osobu, která je založena za účelem provozování činnosti společensky nebo hospodářsky efektivní a to s využitím svých lidských zdrojů a majetkové složky. Je možné určit skupiny osob, kterým budou služby bez diskriminačních omezení poskytovány. Ústav může kromě své hlavní činnosti vykonávat vedlejší.

Právní úprava ústavu se řídí ustanoveními pro nadace, ovšem s výjimkou ustanovení o nadační listině a nadačním kapitálu.⁹⁰

- **Statutární orgán** ústavu je individuální, může jím být fyzická ale i právnická osoba, jež může zmocnit fyzickou osobu, aby ji zastupovala. Statutární orgán ústavu se označuje ředitel. Ředitel je volen a odvoláván správní radou. Ředitel ze své pozice nemůže být členem správní rady, dozorčí rady či jiného kontrolního orgánu. Je zapisován do rejstříku ústavů.⁹¹

⁸⁹ DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. **ISBN 978-80-7478-799-7**

⁹⁰ Vláda České republiky. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>

⁹¹ DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. **ISBN 978-80-7478-799-7**

- **Správní rada** je obligatorním, kolektivním orgánem ústavu, který má kontrolní pravomoc. Jelikož se právní úprava ústavu řídí ustanoveními o nadaci, analogicky má být správní rada tvořena alespoň třemi osobami, jejichž funkční období je dle zákona tříleté, není-li stanoveno jinak. Jmenování a odvolávání členů správní rady zákon neupravuje, například může členy jmenovat zakladatel.⁹²Pravomocemi správní rady jsou: volba a odvolávání ředitele ústavu, kontrola výkonu působnosti ředitele, schvalování rozpočtu, řádné a mimořádné účetní závěrky a výroční zprávy ústavu.⁹³

- **Dozorčí rada** představuje fakultativní orgán ústavu. Kromě výše popsaného negativního výčtu členů, kteří jsou již součástí jiných orgánů, zakladatel má právo být členem dozorčí rady.⁹⁴

5.1.3 Obecně prospěšné společnosti

Jedná se právnickou osobu, jejímž smyslem je poskytování obecně prospěšných služeb pro veřejnost. Výsledek hospodaření nesmí být rozdělován mezi zakladatele či zaměstnance, ale má být použit pro další rozvoj činnosti hlavní. Kromě činnosti hlavní může mít i vedlejší nebo hospodářskou činnost a to v případě, že touto činností bude dosaženo efektivnějšího využívání prostředků společnosti a nebude tímto ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost poskytovaných služeb.⁹⁵ Zákon o OPS stanovil náležitosti zakládacích dokumentů, organizační strukturu tří zřizovaných orgánů, mezi které patří statutární orgán, správní rada a dozorčí rada.

- **Statutární orgán** OPS je monokratický v podobě ředitele, který řídí činnost společnosti a zastupuje ji navenek. Jeho vztah se správní radou má podobných charakter jako u

⁹² DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. **ISBN 978-80-7478-799-7**

⁹³ DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. **ISBN 978-80-7478-799-7**

⁹⁴ DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. **ISBN 978-80-7478-799-7**

⁹⁵ Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje. Obecně prospěšné společnosti – účetnictví a výkaznictví. Dostupné z: <http://www.annojmck.cz/obecne-prospesne-spolecnosti-ucetnictvi-vykaznictvi>

je tomu např. u spolků. Zapisuje se do rejstříku OPS. Svou funkci vykonává na základě smlouvy příkazní nebo smlouvy o výkonu funkce.

• **Správní rada** je druhým obligatorním orgánem OPS s kontrolní pravomocí. Všichni tři členi musí být uvedeni v zakládacím dokumentu a jejich období je tříleté. Jmenování a odvolávání jejich členů je upraveno zákonem. Členové správní rady jsou povinni jednat ve věcech týkajících se společnosti s péčí řádného hospodáře a zachovávat mlčenlivost. Oprávnění a kompetence správní rady jsou taxativně uvedena v zákoně.⁹⁶

Podstatnou pravomocí správní rady je rozhodování o změně právní formy, kdy je k potvrzení dokumentu o přijetí rozhodnutí potřebná forma veřejné listiny, rozhodnutí je účinné ode dne zápisu do rejstříku OPS. Skutečnost o transformaci společnosti není správní rada povinna oznamovat zakladateli.

• **Dozorčí rada** byl obligatorně zřizovaný orgán, na rozdíl např. úpravy spolku, nadace aj. Počet členů správní rady činil nejméně tři osoby, nebylo-li v zakládacím dokumentu stanoveno jinak. Vztah členů tohoto orgánu a s jinými orgány je obdobný v porovnání ostatními právními výše popsány formami.⁹⁷

5.1.4 Nadace

Nadace a nadační fondy přísluší do společné kategorie fundací.⁹⁸ Jsou to právnické osoby, jejichž majetková podstata sloučí k naplňování určitého účelu. Při zakládání nadace je určena obligatorní výše vkladu, tzv. nadační jistiny v hodnotě 500 tisíc Kč, která může být tvořena jak peněžitým, tak nepeněžitým vkladem či nadačními dary. Nadace má právo nakládat s touto jistinou pouze omezeně, aby neztratila na své hodnotě.

Vedle tohoto pevného majetku má nadace k dispozici majetek, se kterým může volně nakládat, ovšem opět musí dbát na respektování svého účelu.⁹⁹

⁹⁶ DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). *Nevýdělečné organizace v teorii* (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ SOJKOVÁ K., (2014) *Nadační fond podle nového občanského zákoníku*. Dostupné z:

<http://www.epravo.cz/top/clanky/nadacni-fond-podlenoveho-obcanskeho-zakoniku-94584.html>

⁹⁹ ELIÁŠ, K. 2004. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku* (2. vyd.). Praha: Wolters Kluwer

Vedle vykonávání svých vlastních činností nadace poskytuje nadační příspěvky. Pro jejich poskytování jsou stanovena pravidla, která mohou být ukotvena ve statutu nebo v nadační listině, zároveň mohou být blíže nastíněna např. v grantových výzvách.¹⁰⁰ Podle § 353 NOZ opět můžeme nalézt zakotvení prvku neziskovosti NNO. Je zde upraveno, že nadace nesmí poskytnout nadační příspěvek členům jejího orgánu, zaměstnancům a ani osobám jim blízkým.

- **Správní rada** je statutárním a současně výkonným orgánem nadace. Její členové reprezentují nadaci navenek, jednají jménem nadace, zastupují ji ve všech záležitostech, které nejsou svěřeny jiným orgánům. Počet členů správní rady je ohraničen minimem tří, jejich funkční období lze dispozitivně upravit, není-li stanoveno jinak, zákon určuje jeho délku na 5 let.¹⁰¹

- **Dozorčí rada** je obligatorní orgán nadace s kontrolní a revizní funkcí. Může jím být správní rada, v případě kolektivního orgánu nebo revizor, v případě orgánu individuálního. Počet členů je opět omezen na minimálně tři, přičemž jejich počet musí být uveden v nadační listině. Pravomoci kontrolního orgánu spočívají v dohledu na dodržování vnitřních předpisů a provádění vnitřních auditů. Dozorčí rada musí být zřízena u nadací, převyšuje-li nadační kapitál 5mil. Kč, jinak postačuje pouze funkce revizora.¹⁰² Ve smyslu zachování nezávislosti dozorčího orgánu, její členové nesmí být voleni správní radou. Dle § 391 NOZ a následujících ustanovení je umožněno nadaci se transformovat se na nadační fond.

- **Nadační fond** představuje druhého zástupce fundací. Podle § 394 NOZ je nadační fond zakládán k účelu prospěšnému společensky nebo hospodářsky. Dle § 399 NOZ se nadační fond může transformovat na právní formu nadace.

6 Občanská participace

Termín „komunita“ pochází z latinského základu „communitatem“, což znamená následovnictví. V češtině tento termín nejčastěji používáme k označení společenství lidí spojených určitými sociálními a emocionálními vazbami.

¹⁰⁰DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). Nevýdělečné organizace v teorii (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Tamtéž.

V průběhu jeden a půl století prošla komunita přeměnou, která kopírovala celkový společenský vývoj od tradiční přes industriální k informační společnosti. Komunita může být definována územně, vztahově i způsobem komunikace. Komunitní charakter je tedy určován kvalitou vztahů mezi jeho členy a mezi ním jako celkem a jeho okolím. O určení základních atributů se pokusil Gerard Delanty, který nabízí tři dimenze života komunity¹⁰³:

- a) solidarita
- b) důvěra
- c) autonomie

6.1 Komunita a veřejná politika

Komunitně orientovaná politika, představuje zájem o komunitu z druhé strany, a to „shora“. Standardně je označována, jako tzv. komunitní přístup, což zahrnuje soubor vládních aktivit a strategií zaměřených na posilování komunit takovým způsobem, aby byly schopny řešit problémy svých členů efektivněji, než kdyby se o takovou roli ucházel sociální stát nebo trh. Zde se je potřebné využívat motivace členů komunity poháněné potřebami k jejímu správnému fungování a spolupráce zástupců všech sektorů života komunity, tj. veřejného, komerčního a neziskového, tak aby vyvstálé problémy byly řešeny vhodným způsobem s ohledem na zájmy dané komunity a její znalosti a předcházení přechodu takových problémů představující důsledek nedostatku informací či nástrojů čelit dané problematice, či neefektivním řešením např. státem.¹⁰⁴

V ideálním případě by veřejná politika snažící se o správné fungování dané komunity měla projít několika fázemi v postupu při hledání a nastolování řešení aktuálních problematik. V modelovém případě lze v těchto jednotlivých fázích nalézt prvky participace komunitního přístupu. První fází by měla být identifikace problémů, které si zaslouží řešení a jejich prioritizace, tzv. agenda setting, druhou fází představuje navrhování řešení a hledání východisek z daného problému, v třetí fází by po nalezení schůdných řešení došlo k přijetí návrhů a v poslední řadě probíhá implementace přijaté politiky. Vytváření příležitostí k participaci komunity na vytváření těchto politik napomáhá k motivaci členů komunity se

¹⁰³ DELANTY, G. 2000. *Modernity a Postmodernity*. London: Sage Publications

¹⁰⁴ FRIČ, P., VÁVRA, M., *Tři tváře komunitního dobrovolnictví*. Praha 2012. ISBN 978-80-903696-9-6 str. 24-25

zapojovat a být aktivní, zainteresovanou složkou daného prostoru, ať už v podobě institucí, organizací či skupin jednotlivých občanů na komunitním dění.

6.2 Negativní jevy veřejné politiky a komunitního přístupu

Ačkoli veřejná politika a její komunitní přístup jsou hodnoceny především jako pozitivní faktor rozvoje komunity, toto vnímání tak ovšem nemusí platit v každém případě. Příkladem může být tzv. asistovaný komunitní rozvoj, který může mít naopak negativní dopad na potřebu participace dané komunity. Při tvorbě strategických plánů veřejné politiky, např. rozvojové či komunitní plány, mohou vyvolávat potřebu aktivity různých dobrovolnických uskupení obyvatel obcí a měst, ale následné nereflektování jejich činnosti nebo zájmů politickými činiteli může vést k apatické reakci, pocitu bezmocnosti obyvatel a tím i oslabování komunitního života. Ke správnému fungování je tedy potřeba kooperace těchto obou stran.

Jednou z forem aktivity občanských organizací můžeme označit tzv. transakční aktivizmus. Takto označený pojem představuje aktivní postup organizací, ale pasivní činnosti občanů. Organizace tak postupují bez mobilizace členské základny a snaží se ovlivňovat veřejnou politiku formou umírněného stylu chování, tj. vyjednávání, lobbing, soudní pře aj. Opakem tohoto jevu je participační aktivizmus občanských organizací, který funguje na základě mobilizace členů komunity.¹⁰⁵

6.3 Komunitní dobrovolnictví

Dobrovolnictví přesahuje veřejnou politiku jako nástroj řízení rozvoje komunity. Komunitní rozvoj by bez členů, dobrovolníků nebyl bez jejich buď spontánní či organizované činnosti vůbec možný.

Existuje více náhledů na to, jak definovat dobrovolnictví jako takové. Obecně je pojímáno jako druh pomoci jiným lidem z titulu svobodné vůle, vykonávaného bez nároku na odměnu. Dalším pohledem může být pomoc, která je vykonávána prostřednictvím neziskové či občanské organizace. Též existuje pohled, který vnímá dobrovolnictví jako práci a naopak ten,

¹⁰⁵ FRIČ, P., VÁVRA, M., *Tři tváře komunitního dobrovolnictví*. Praha 2012. ISBN 978-80-903696-9-6 str. 24-25

který na něj nahlíží pouze jako na určitou činnost. Z tohoto okruhu bývají vylučováni příbuzní, či blízcí dané osoby, někdy také ne.

Příkladem možného definování neziskových organizací může mít přístup

- a) širší, kdy je dobrovolnická práce definována jako: „*Neplacená, nepovinná práce, což je čas, která jednotlivci bez nároku na plat věnují aktivitám vykonávaným pro lidi mimo jejich vlastní domácnost a to buď prostřednictvím organizace nebo přímo*“. (ILO 2011:13)
- b) užší, kdy dle studie Evropské komise zabývající se dobrovolnictvím v členských státech EU vychází z předpokladu, že dobrovolnictví je jakákoli formální či neformální aktivita, která je záležitostí individuálního výběru, a je vykonávána bez myšlenky na odměnu ve prospěch jiných. (GHK 2010:49)

Při určování znaků samotného dobrovolnictví lze přihlížet k jeho různým formám. Dobrovolnictví lze rozdělit na organizované a neorganizované. Dále také od sebe typologicky oddělit 3 jeho formy: 1. neplacená práce, 2. občanský aktivismus, 3. zábava, volnočasové aktivity. Všechny tři tyto typy jsou vykonávány na základě svobodné vůle, bez odměny a ve prospěch jiných. Lze je také rozdělit podle druhového dělení dle sledování zájmů NNO, na vzájemně prospěšné a veřejně (obecně) prospěšné. Některé definice vynechávají vzájemně prospěšné organizace, jejichž představiteli jsou často zájmové tj. sportovní, kulturní a umělecké organizace, které ale ovšem mají největší zastoupení v počtu NNO. Dalším faktorem může také být dlouhodobost či krátkodobost (nárazovost) dané činnosti. Příjemcem takové pomoci je převážně komunita a její jednotlivci.

Dle organizovanosti můžeme komunitní dobrovolnictví rozčlenit na dva proudy:

- a) neformální, kde jde o dobrovolnictví individuálního typu. Z tohoto pohledu může být téměř každý člen komunity dobrovolníkem.
- b) formální, který se od neformálního liší především tím, že se projevuje pod hlavičkou formálně registrované organizace.¹⁰⁶

¹⁰⁶ FRÍČ, P., VÁVRA, M., Tři tváře komunitního dobrovolnictví. Praha 2012. ISBN 978-80-903696-9-6 str. 68

7 Praktická část

7.1 Metodologie výzkumu 1

V této části bude nastíněn postup použitý při dvou výzkumné činnostech. Následující odstavce se budou zabývat zvolenou výzkumnou strategií a popisem sběru dat, stanovením dílčích cílů práce a podmínkami sběru dat.

7.2 Operacionalizace výzkumného problému

Hlavním cílem kvantitativního výzkumu předkládané práce je zjistit:

Vnímání postavení nevládních neziskových organizací očima veřejnosti.

Určení spatřovaného problému: *Vnímání nevládních neziskových organizací veřejností je negativní.*

Výzkumná otázka: *Má veřejnost negativní náhled na NNO, protože jsou nedostatečně informována?*

Hypotéza: *Pokud jsou lidé špatně informováni, mají tendenci vnímat NNO negativně.*

Zpřesňující otázky:

1. *Jsou lidé málo informováni?*
2. *Disponují lidé se špatným zdrojem informací?*
3. *Nemají lidé s NNO zkušenost?*

Jako dílčí, subsumující se pod hlavní cíl byly stanoveny následující cíle:

1. *zjistit informovanost veřejnosti o existenci a fungování NNO,*
2. *zjistit míru občanské participace na veřejných službách a postoj k dobrovolnictví,*
3. *zmapovat názor na způsob financování NNO.*

Dílčí cíle práce odpovídají třem skupinám otázek dotazníkového šetření. Celkově bylo položeno 18 konkrétních otázek s možnostmi jedné odpovědi, více možností odpovědi a formou otevřené odpovědi.

Cílová skupina respondentů byla určena jako všechny věkové kategorie od 10 let věku, s různou úrovní dokončeného vzdělání.

Zpracované výsledky výzkumu bude doprovázet komentář a grafické znázornění pro lepší přehlednost.

Získaná data budou následně zobecněna a shrnuta pro účely vyvození závěrů a odpovědi na poležené dílčí otázky a otázku hlavní v závěru práce.

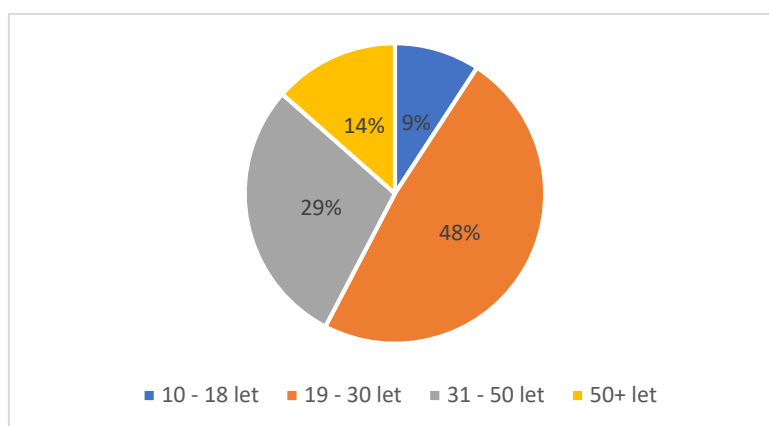
7.3 Podmínky sběru dat

Dotazníkové šetření bylo provedené pomocí online dotazníku. Autorka práce si je vědoma možných zkreslujících jevů, které mohou být důsledkem volby tohoto typu šetření.

7.4 Výsledky

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 171 respondentů, z nich byly celkem 7 vadných, z důvodu nevyplnění všech potřebných otázek dle pokynů postupování ve vyplňování.

Otázka č. 1: „Kolik je Vám let?“

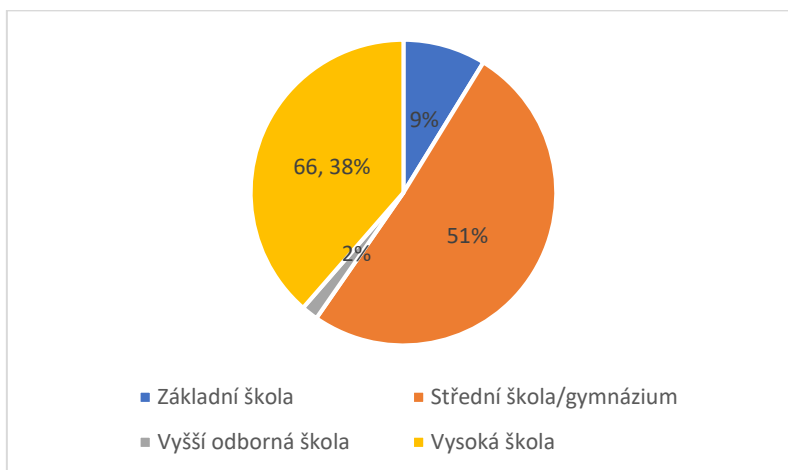

Obrázek č. 1 – Věk respondentů

Otázka č. 2: „Jakého jste pohlaví?“

Na dotazníkové šetření odpověděla počtu respondentů celkem 94 žen a 77 mužů.

Otázka č. 3: „Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?“

Obrázek č. 2 – Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Otázka č. 4: „Působil/a jste někdy v NNO?“

Na tuto otázku odpovědělo:

Ano, 79 respondentů.

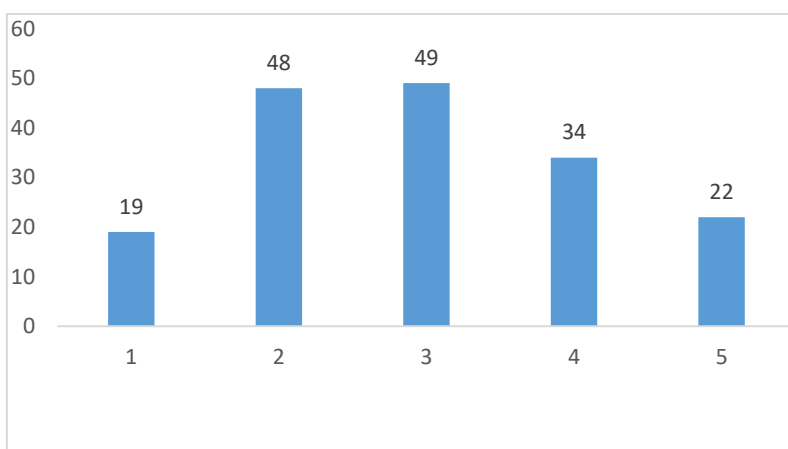
Ne, 92 respondentů.

Otázka č. 5: „Jak moc se cítíte být o NNO informován/a?“

Možnosti odpovědi byla zvolena formou stupnice od 1 do 5, s tím že krajní odpovědi byly protikladné.

Odpověď č. 1 – Vůbec, nemám žádné informace.

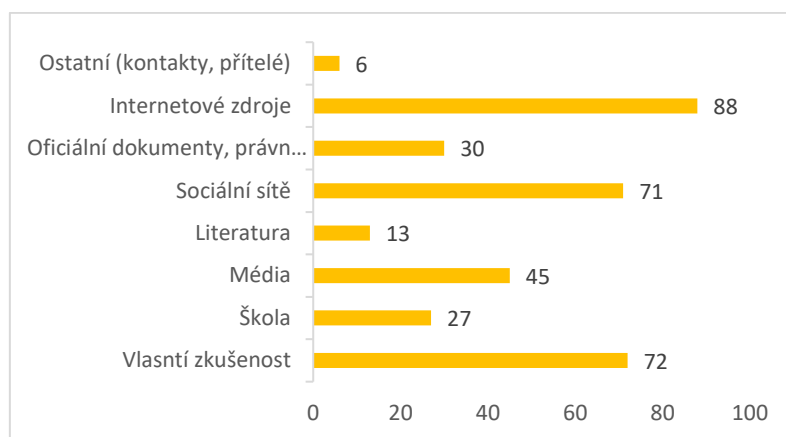
Odpověď č. 5. – Hodně, o NNO mám mnoho informací.

Obrázek č. 3 – Informovanost o NNO

Otázka č. 6: „Z jakých zdrojů své informace o NNO čerpáte nejvíce?“

Odpověď na tuto otázku byla podmíněná odpovědí na otázku č. 5. Respondenti, kteří odpověděli v předcházející otázce zatrhnutím odpovědi 1-3, pokračovali na otázku č. 8.

Obrázek č. 4 – Zdroj čerpání informací o NNO

Otázka č. 7: „Z jakých médií nejčastěji čerpáte?“

Odpověď k této otázce měla otevřenou formu. Odpovědělo na ni celkem 41 respondentů.

Respondenti uváděli nejčastěji internetové zdroje: Aktuálně.cz., iDnes, Novinky.cz, lidovky, iRohlas, Seznam.cz, YouTube.com.

Za skupinu sociálních médií byl uveden: Facebook a Twitter.

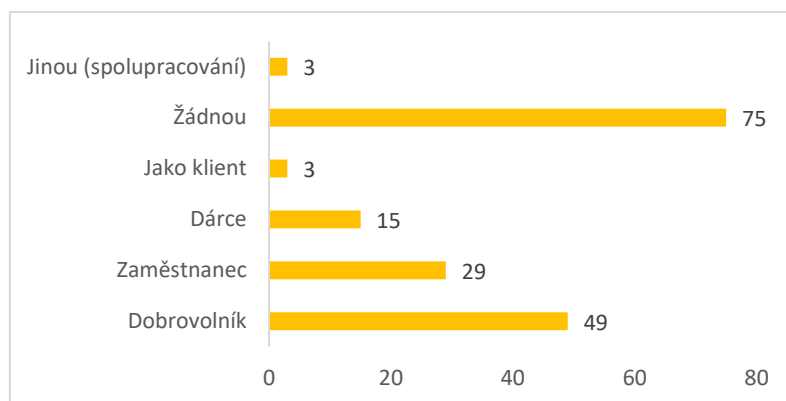
Jako zástupce tištěných médií byl uveden: Respekt, MF Dnes, Nový prostor, časopis A2 a Nová generace.

Dále byly respondenti čerpají své informací z právních předpisů a webových stránek organizací.

Televize: ČT24

Otázka č. 8: „Jakou formu zkušenosti s NNO máte?“

V tomto případě, někteří respondenti využili možnost „jiné odpovědi“ a uvedli více zkušeností s NNO, které jsem následně do jednotlivých položek rozdělila.

Obrázek č. 5 – Forma zkušenosti s NNO

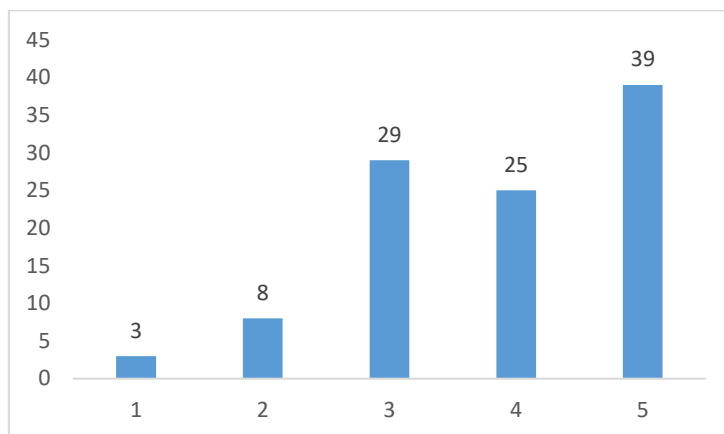
Otázka č. 9: „Jak svou zkušenost s NNO hodnotíte?“

V případě, že respondenti odpověděli na otázku č. 8 „Žádnou“, pokračovali otázkou č. 10. Na tuto otázku odpovědělo celkem 104 respondentů.

Forma odpovědi byla zvolena formou stupnice od 1 do 5, s tím, že krajní odpovědi byly protikladné.

Odpověď č. 1 – Špatná.

Odpověď č. 5 – Vynikající (doporučuji)

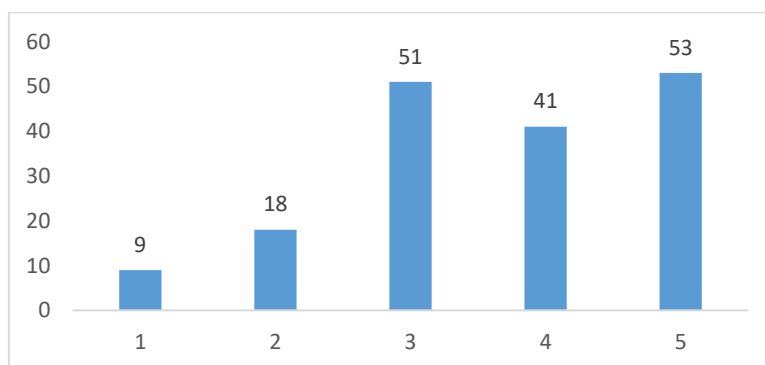
Obrázek č. 6 – Hodnocení zkušenosti

Otázka č. 10: „Jak vnímáte roli NNO v české společnosti?“

Forma odpovědi byla opět zvolena formou stupnice od 1 do 5, s tím, že krajní odpovědi byly protikladné.

Odpověď č. 1 – Nedůležitá role

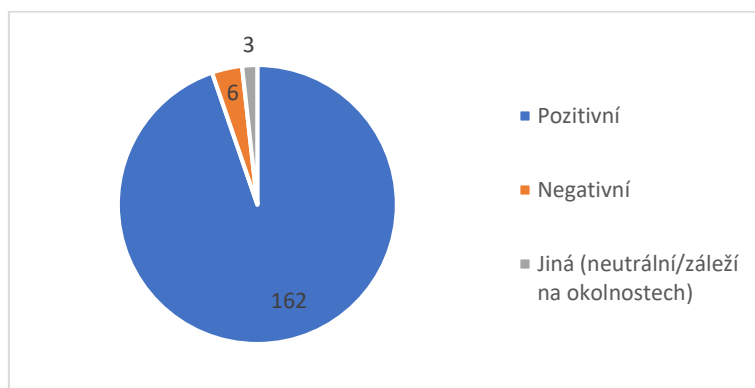
Odpověď č. 5 – Důležitá role

Obrázek č. 7 – Vnímání role NNO v české společnosti

Otázka č. 11: „Jaký postoj zaujímáte k dobrovolnictví?“

Silná většina respondentů odpověděla kladně.

Obrázek č. 8 – Postoj k dobrovolnictví

Otázka č. 12: „Byl/a jste někdy dobrovolníkem?“

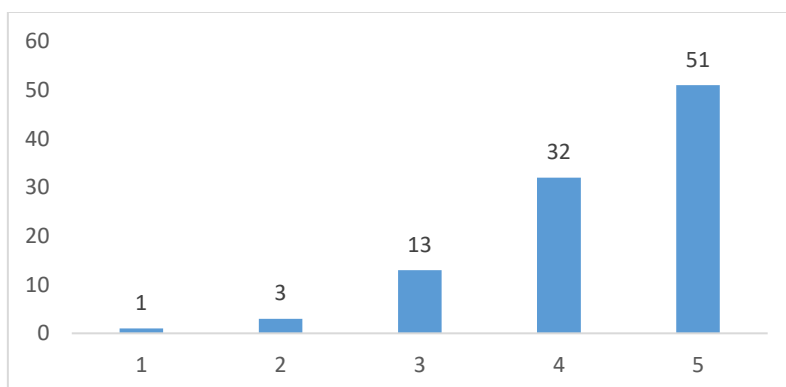
Na danou otázku odpovědělo:

„Ano“, 100 respondentů.

„Ne“, 71 respondentů.

Otázka č. 13: „Jak hodnotíte takovou zkušenost?“

V případě, že respondent odpověděl v předchozí otázce „Ne“, pokračoval otázkou č. 14.

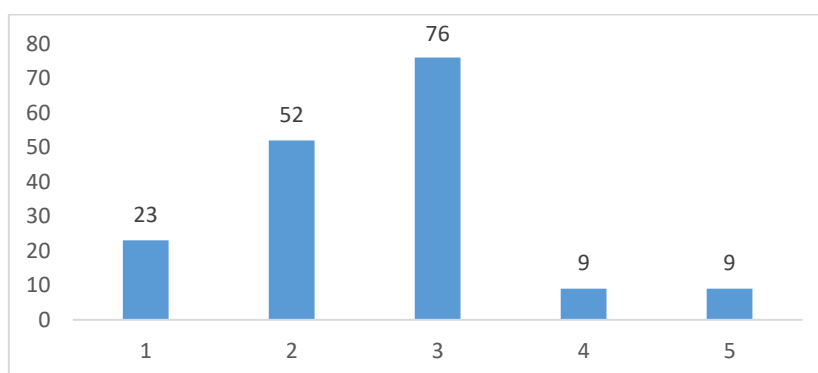
Obrázek č. 9 – Hodnocení zkušenosti

Otázka č. 14: „Jaký názor máte na míru současného financování NNO ze státních, krajských a obecních rozpočtů?“

Forma odpovědi byla opět zvolena formou stupnice od 1 do 5, s tím, že krajní odpovědi byly protikladné.

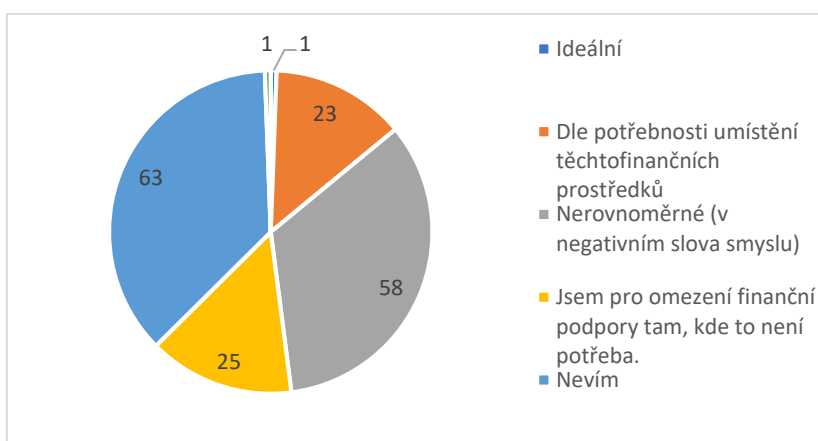
Odpověď č. 1 – Z těchto zdrojů jsou NNO podfinancované.

Odpověď č. 5 – Z těchto zdrojů jsou NNO nadfinancované.

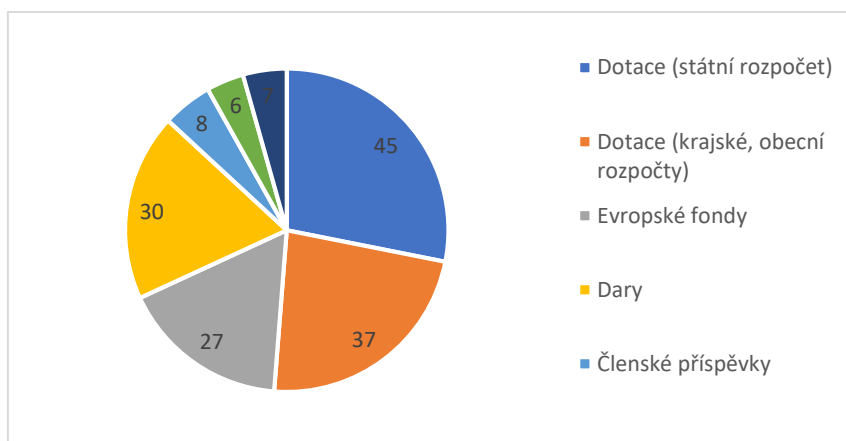
Obrázek č. 10 – Financování ze státních, krajských a obecních rozpočtů

Otázka č. 15: „Jaké je dle vašeho názoru rozložení finanční podpory ze státních, krajských a obecních rozpočtů mezi NNO?“

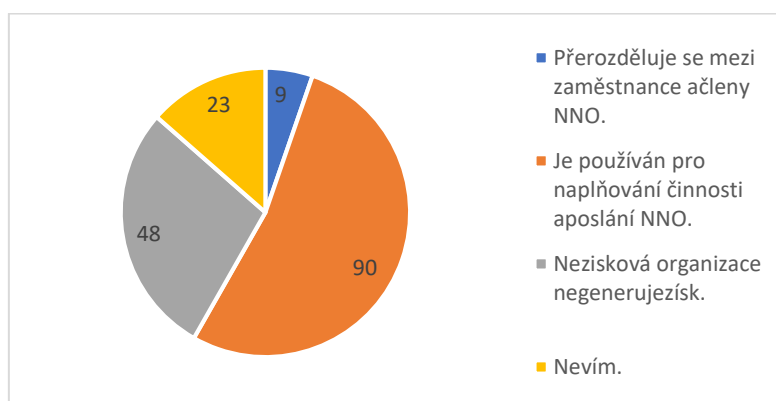
Obrázek č. 11 – Rozložení finanční podpory

Otázka č. 16: „Jaká položka představuje největší část příjmů NNO?“

Obrázek č. 12 – Největší část příjmů NNO

Otázka č. 17: „Co se děje se ziskem (hospodářským výsledkem) NNO?“

Obrázek č. 13 – Co se děje se ziskem?

Otázka č. 18: „Jmenujte, prosím, alespoň 3 NNO, které znáte.“

Tato otázka byla v závěru položena jako doplňující, s cílem zjistit, zda respondenti mají povědomí o konkrétních NNO. Na danou otázku odpovědělo celkem 116 respondentů, z toho nanejvýš tři odpovědi spočívali v nesprávné identifikaci subjektu a jeho záměnu za NNO.

7.5 Metodologie výzkumu 2

Následující odstavce se budou zabývat zvolenou výzkumnou strategií a popisem sběru dat, stanovením dílčích cílů práce a podmínkami sběru dat. Tato výzkumná část slouží pouze jako doplňková část k teoretické části a kvantitativnímu šetření.

7.6 Operacionalizace výzkumného problému

Hlavním cílem kvalitativního výzkumu předkládané práce je zjistit:

Vnímání neziskových organizací svého postavení ve vztahu k veřejnosti a státu.

Jako dílčí, subsumující se pod hlavní cíl byly stanoveny následující cíle:

- *Zmapovat způsob financování NNO*
- *Spolupráce se státní správou a samosprávou*
- *Prezentace NNO veřejnosti, participace veřejnosti*

Ze stanovených cílů byla následně rozpracovány tři okruhy 16 otázek. Každou otázku doplňovaly prohlubující otázky, které posloužily hlubšímu porozumění a získání informací. Kladení těchto otázek vycházelo z logiky rozhovoru a otázky se variovaly dle povahy NNO. Seznam otázek lze nalézt v **příloze č.?** viz příloha)

Rozhovor je způsob získávání ústních odpovědí na ústně položené otázky v kontaktu tváří v tvář. Výhodou rozhovoru je možnost otázku přeformulovat v průběhu rozhovoru či požádat o hlubší vysvětlení. V rámci odpovědí byly použity především otevřené otázky, které dávají prostor respondentům odpovědět dle své vůle.¹⁰⁷

7.7 Vymezení výzkumné strategie a výzkumné metody

V souladu s hlavním cílem kvalitativního výzkumu a charakter požadovaných odpovědí byla zvolena forma smíšené výzkumné strategie s převahou kvalitativní výzkumné metody. Jako hlavní výzkumná metoda byl použit strukturovaný kvalitativní rozhovor.¹⁰⁸

¹⁰⁷ HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2

¹⁰⁸ Tamtéž.

Zpracované výsledky výzkumu bude doprovázet komentář a grafické znázornění pro lepší přehlednost. Získaná data budou následně zobecněna a shrnuta pro účely vyvození závěrů a odpovědi na položené dílčí otázky a otázku hlavní v závěru práce.

Výzkumná činnost probíhala na základě telefonické dohody na schůzce. Při osobní schůzce probíhalo dotazování dle připravené osnovy otázek. Na schůzce proběhl osobní představení obou stran, dále prezentování tématu bakalářské práce a seznámení s cílem rozhovoru. Dále probíhalo rozhovor, který trval v rozmezí 45 minut až 2 hodin.

7.8 Podmínky sběru dat

Rozhovory probíhaly převážně v sídle dané NNO. Výzkumníkův postoj byl nestranný, figuroval v rozhovoru jako externí tazatel, neboť s žádnou z organizací nebyl v pracovním či jiném vztahu osobního charakteru. Obsah rozhovoru se řídil dle předem připravené struktury otázek a tím bylo zaručeno, že s každým respondentem dotkne tazatel každého tématu.¹⁰⁹

7.9 Výsledky

V této kapitole bude čtenář seznámen s výsledky výzkumného šetření, které bylo provedeno formou polostrukturovaného kvalitativního rozhovoru, který proběhl s celkem sedmi nevládními neziskovými organizacemi. Vybrané NNO jsou představitelé s působností celostátní, krajskou a obecní. Dotazované organizace jsou reprezentanty, jak servisního, tak advokačního typu NNO.

Nevládní neziskové organizace zúčastnivé se výzkumného šetření:

- Česká unie sportu, z.s. (dále jen „ČUS“)
- Člověk v tísni, o.p.s. (dále jen ČvT)
- Organizace pro pomoc uprchlíkům, z.s. (dále jen „OPU“)
- Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, o.p.s. (dále jen „RRAPK“)
- Svoboda zvířat, z.s. (dále jen „SZ“)
- Tady a teď, o.p.s.
- TOTEM dobrovolnické a mezigenerační centrum, z.s. (dále jen TOTEM)

¹⁰⁹ Tamtéž.

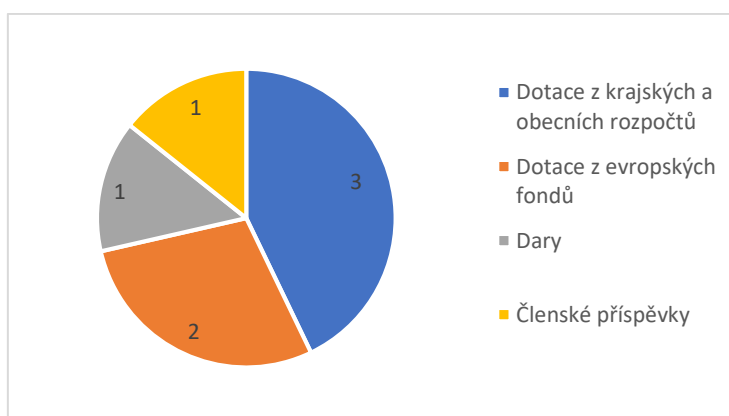
7.9.1 Zmapování způsobu financování NNO

V rámci tohoto tématu bylo položeno celkem 6 otázek.

Respondenti byli dotazováni na trvalý největší zdroj příjmů. V tomto případě se jednotlivé organizace lišily z více důvodů. Prvním z nich byla působnost a od toho se odvíjející velikost organizace a její centralizovanost. Druhým důvodem, který značně ovlivňuje volbu primárního zdroje financí je právní forma organizace, v tomto případě byly dotazovány zástupci NNO s formou spolek a obecně prospěšné společnosti. Třetím důvodem je zaměření organizace na činnosti zájmovou, servisní a advokační či jejich kombinaci a od toho se odvíjející obor oblasti činnosti. Dotazované NNO, jako nezávislé jednotky reagující na podněty prostředí její působnosti vytvářejí dlouhodobé programy a projekty, od kterých se také odvíjí způsob jejich financování.

Otázka č. 1: Co tvoří největší podíl vašeho příjmu v ročním rozpočtu?

V rámci dotazování se tři NNO shodly na čerpání dotací z krajských nebo obecních rozpočtů. Dvě NNO uvedli jako svůj největší zdroj finančních prostředků dotace z evropských fondů. Dvě zbývající organizace po jedné využívají jako největší finanční zdroj trvalejšího typu dary a členské příspěvky.

Obrázek č. 14 – Největší zdroj příjmů

Otázka č. 2: Jak získáváte finance na běh organizace?

Malé grafiky??

Otázka č. 3: Využíváte dotační zdroje?

Pouze jedna organizace uvedla, že nevyužívá dotační zdroje. Důvodem pro hledání jiných finančních zdrojů jsou obtíže v nalezení vhodných dotačních titulů a omezené lidské zdroje, v jejichž kapacitách nezbývá prostor a čas se tímto zabývat.

- SZ

Otázka č. 4: Jaká vnímáte úskalí v zisku financí z těchto nejistých finančních zdrojů?

Některé z organizací uvedly, že by se bez finančních podpor závislé povahy v podobě dotací neobešly a nebyly by dlouhodobě udržitelné. Organizace z dotačních titulů pokrývají také náklady na chod organizace a mzdy zaměstnanců.

- OPU, ČvT, TOTEM, RRAPK

Otázka č. 5: Využíváte fundraising? Pokud ano, v jaké formě a množství?

Financování pomocí fundraisingu využívá pouze jedna z NNO. Důvod lze opět přisoudit problému lidských zdrojů a velikosti organizace, přičemž u větších NNO je prostor pro vytvoření specializovanějších pozic, kde má daný způsob financování dlouhodobý smysl.

- ČvT

Otázka č. 5: Využíváte možnosti vedlejší hospodářské činnosti? Pokud ano, do jaké míry pokrývá vaše náklady?

Vedlejší hospodářskou činností nevykonává OPU, kvůli nedostatečné kapacitě lidských zdrojů, které se ve většinovém zastoupení soustředí na hlavní činnost organizace. Ostatní organizace provozují vedlejší činnost nejčastěji v podobě veřejných sbírek, vybírání příspěvků za poskytované služby, tržby za vlastní výrobky, plnění od pojišťoven, apod. **!!!!doplňit pokrytí nákladů**

7.9.2 Spolupráce se státní správou a samosprávou

Dané téma obsahuje otázky, které se snaží zjistit existenci spolupráce vybraných NNO se státní správou či samosprávou, charakter dané spolupráce a oblasti komunikace těchto dvou

subjektů. Z tohoto téma je vyjmuta spolupráce na bázi finanční podpory. Ačkoli i tato oblast měla své připravené otázky, u daného tématu sloužily spíše jako osnova z logiky povahy téma.

Ve vymezení spolupráce opět záleží na šíři působnosti dané organizace v České republice a její centralizovanosti.

Otázka č. 6: Setkali jste se s odporem v konfrontaci ve spolupráci se státní správou?

Otázka č. 7: Co je hlavním tématem sporů, problémů v komunikaci či podpoře?

Organizace působící v národním měřítku s větším centralizovaným akcentem, častěji spolupracují více s jednotlivými ministerstvy, komunikují s poslanci a dalšími státními složkami. Tyto organizace stojí často blízko tzv. střechám či jako propojení v rámci sítí které umožňují jakožto zástupci jednotlivých oblastí, ve kterých NNO působí, projednávání legislativních změn, koncepční politiky vůči NNO ve spolupráci RVNNO.¹¹⁰ Dále fungují celostátní kulaté stoly a platformy, kterých se NNO mohou účastnit. Příkladem platformy uvedlo Tady a teď a lokální pobočka ČvT celostátní platforma pro sociální bydlení.

- ČvT, ČUS

Za další formu spolupráce lze považovat lobbying na obou úrovních, který některé NNO užívají jako prostředek k prosazení konkrétních legislativních změn. V tomto případě lze vyjít ze subjektivního pohledu respondenta v tom, že tento způsob prosazování určitého zájmu úspěšně uplatňují spíše organizace aktivistické povahy či větší NNO, které jsou v očích veřejnosti důvěryhodné a již tradičně přijímané jako záruka kvality.

- SZ, ČvT, ČUS, Tady a teď

Otázka č. 8 a doplňující otázka: Setkali jste se s odporem v konfrontaci ve spolupráci s občany ČR? Co je hlavním tématem sporů, problémů v komunikaci či podpoře?

V rámci samosprávných celků a spolupráce s NNO je nsnadné nalézt průsečíky odpovědí. Vztahy jednotlivých organizací se v tomto ohledu dosti liší. Důvodů lze v odpovědích nalézt hned několik.

¹¹⁰ Vláda České republiky. Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-naleta-2015---2020-133505/>

1. Oblast činnosti NNO
2. Politika obce a kraje
3. Narušené vztahy
4. Omezenost prostředků a možnosti obce či kraje spolupracovat
5. Osobní přístup

Tyto důvody jednotlivé organizace uvedly, jako klíčové pro určení fungování či nefungování vzájemného vztahu se samosprávným celkem. První bod souvisí úzce s druhým. Průsečíkem těchto dvou důvodů je vzájemná motivace spolupráce s vidinou vzájemného prospěchu obou stran. Dvě organizace se shodly, že spolupráce či jiná podpora probíhá ve vlnách a to dle politického programu a strategické vize pro obec či kraj. Často dle zkušenosti respondentů tyto koncepty přehlíží „méně populární“ druhy NNO a upírají svoji pozornost na jiné trendově aktuální. Tento trend se často promítá v reakci na světové dění, které často neodpovídá lokální realitě či osobnímu kreditu politické osoby.

- SZ, Tady a teď

Otázka č. 9: Uvítali byste platformu pro setkávání s představiteli státu či územních samospráv?

Tři organizace uvedly, snahu města Plzně o vytvoření určité platformy k setkávání a probírání aktuálních otázek související s problematikou cizinců, sociálních služeb např. sociálních bytů.

- TOTEM, OPU, ČvT

Z nastíněných důvodů, které způsobovaly v minulosti, či přetrvávají do současnosti, určité konfliktní situace organizace nacházejí jiné cesty v prosazení si vlastních zájmů. Bod omezení prostředků obce či kraje souvisí s omezenou pružností jednotlivých orgánů, které nestíhají reagovat na aktuální požadavky ze strany NNO a veřejnosti. Příkladem této situace byla uvedena spolupráce Tady a teď a Orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

- TOTEM, Tady a teď

7.9.3 Prezentace NNO veřejnosti, participace veřejnosti

Otázka č. 10: Setkali jste se s odporem v konfrontaci ve spolupráci s vaší cílovou skupinou?

Kromě individuálních a lze říci normálních občasných výstřelcích žádná s organizací neuvedla větší konfliktní proběhlé situace. V dané otázce jde je nutné přihlédnout k formě

činnosti dané organizace a na oblast jejího působení v rámci veřejné služby. V porovnání se zájmovými organizacemi, servisní NNO jsou náchylnější k možným vypjatým situacím, které se ale pojí na individuální situace jednotlivých potenciálních klientů a na druh jejich případného problému či situace.

- Tady a teď, ČvT

Otázka č. 11: Jakou formu propagace preferujete?

Prezentace NNO často probíhá spíše na bázi a prostřednictvím činnosti, kterou daná organizace vykonává a osobní osvětou. Jednotlivé organizace uvedly několik způsobů sebe prezentace a získávání kontaktů:

- Spokojení klienti, doporučující služby dané NNO
(TOTEM, ČvT, Tady a teď, ČUS, SZ)
- Osobní setkávání na platformách, benefičních akcích
(RRAPK, OPU, Tady a teď)
- Prostřednictvím médií
(ČvT, ČUS, SZ, Tady a teď)
- Vlastní PR
(ČvT, TOTEM, Tady a teď, SZ, ČUS)

Otázka č. 12: Jsou ve vaší NNO zastoupení dobrovolníci? Pokud ano, jaký je jejich počet?

Participace veřejnosti na činnostech NNO probíhá v podobě dobrovolnictví. Tato složka je nedílnou součástí některých NNO a stavebním kamenem, bez kterého by tyto NNO vykonávaly svou činnost s velkými obtížemi. Dobrovolníci pomáhají daným organizacím ušetřit finance a rozšířit lidské zdroje organizace.

Počet dobrovolníků v jednotlivých organizacích kolísá a není většinou vykázan na webech organizací. Pouze Tady a teď uvedlo přesný počet záznamovaných dobrovolníků, a to celkem 36. Podstatnou záležitostí je také forma dobrovolnictví a to na dlouhodobé bázi a krátkodobé, kdy jde většinou o pomoc při práci na dočasných projektech.

RRAPK, uvedla, že dobrovolnictví nevyužívá, jelikož momentálně nejsou činnosti, které by takovou pomoc využili efektivně pro obě strany.

Obecně lze z odpovědí vyvodit, že je v případě spolupráce dobrovolníky, která není založena na dlouhodobé bázi, není schopná udržení. Dobrovolnická základna není tak široká, jako bývalo v minulých letech, obecně organizace registrují menší motivaci a zájem o dobrovolnictví.

Otázka č. 13: Kolik je ve vaší NNO zaměstnanců, členů?

Uvedené údaje vychází z podkladů lokálně působících NNO či jejich pobočných spolků.

Tabulka 2 – Počet zaměstnanců

ČUS	ČvT	OPU	RRAPK	SZ	Tady a teď	TOTEM
2 (kraj)	41	6	12	10	13	14

Zdroj: Vlastní analýza, 2018

7.10 Shrnutí výsledků

V této kapitole budou shrnuty poznatky vyvozené z obou výzkumných částí, provedené na základě analýzy dle typu šetření.

7.10.1 Kvantitativní výzkum

V metodice výzkumu byl stanoven sledovaný problém, výzkumná otázka, hypotéza a tři zpřesňující výzkumné otázky. V duchu následování určeného hlavního cíle a dílčích tří cílů výzkumu, byla hypotéza „*Pokud jsou lidé špatně informováni, mají tendenci vnímat NNO negativně.*“ vyvrácena.

Při hodnocení daného výsledku výzkumu je nutné brát v potaz počet respondentů a jejich zastoupení z jednotlivých sociálních skupin. Jako autor jsem si vědoma možného zkreslení výsledku daným okruhem respondentů z mého blízkého okolí.

7.10.2 Kvalitativní výzkum

V rámci stanovených cílů, lze výzkum hodnotit jako úspěšný, neboť se podařilo pokrýt dílčí cíle i ilustrativně cíl hlavní pomocí polostrukturovaného rozhovoru s každým zástupcem vybrané NNO.

Hlavní cílem druhého, kvantitativního výzkumu bylo zjistit vnímání neziskových organizací svého postavení ve vztahu k veřejnosti a státu. Všechny organizace potvrdili vědomí své důležitosti v rámci těchto vztahů. Jako první dílčí cíl bylo zmapovat způsob financování

NNO. Ze sedmi dotazovaných potvrdila většina závislost svých rozpočtů na státních dotacích. Zastoupené byly ovšem i ty, které dotace využívají pouze okrajově a soustředí se na jiný druh financování např. dary či členské příspěvky. Coby vedlejší hospodářskou činnosti nevykonává pouze jedna z dotazovaných organizací. Druhou otázkou bylo zhodnocení spolupráce se státní správou a samosprávou, kde dotazovaní zástupci uváděli rozličné odpovědi. V souhrnu lze konstatovat, že záleží na oblasti zaměření dané NNO a aktuální atraktivnosti pro státní správu či samosprávu. Na druhou stranu jsou podnikány kroky, kde jsou realizována setkání těchto dvou stran s možností vzájemné výměny poznatků a podnětů k dalším krokům. Posledním tématem rozhovorů byla forma prezentace NNO veřejnosti a participace veřejnosti zpět v jednotlivých NNO. Z odpovědí lze dospět k závěru, že všechny organizace využívají určitou formu sebe prezentace např. média, osobní setkávání, tiskové zprávy atd. Intenzita aktivity v této oblasti se odvíjí od velikosti organizace, jejím kapitálu a lidských zdrojích. Co se týká participaci občanů formou dobrovolnictví se většina dotazovaných shodlo na úbytku dobrovolníků a nedostatek potřebné motivaci k vykonávání této činnosti.

Z hlediska výzkumu jako takového by v rámci objektivitu informací byl relevantní větší počet NNO s rozmanitější oblastí působnosti. Z tohoto pohledu slouží tento kvalitativní výzkum spíše jako podpůrný pramen k tematiky této práce.

Závěr

Předkládaná bakalářská práce se věnovala tématu postavení nevládních neziskových organizací ve společnosti. Toto postavení bylo zkoumáno jak z pohledu vymezení vůči státní správě a samosprávě, tak z pohledu veřejnosti.

V teoretické části byl charakterizován neziskový sektor jako takový a vymezeno pole jeho působnosti a činností z hlediska různých teorií. Dále byla konkrétně upravena problematika nevládních neziskových organizací z hlediska jejich pojmového a teoretického charakterizování, v rámci vymezení vůči vládním neziskovým organizacím. Následně se práce zabývala vybranými teoriemi postavení nevládních neziskových organizací, které pojednávají o jejich vzájemném vztahu se státem, trhem a občanskou společností. Z kompilace těchto teorií lze vyvodit komplementaritu veřejného a soukromého sektoru společně s jeho alternativní funkcí. Ze shrnutí těchto teorií je možné vydedukovat jejich vzájemnou potřebnost založenou na konkurenci i spolupráci nezbytnou pro vzájemné vyvažování svých selhání.

V následujících kapitolách byly shrnuty legislativní změny související s platností a účinností zákona č. 89/2012 Sb. a dalších, které se svým obsahem dotýkají problematiky nevládních neziskových organizací. Dále byly charakterizovány právní formy předkládané Radou vlády pro nevládní neziskové organizace. V návaznosti na poslední kapitolou teoretické části pojednávající o občanské participaci v podobě dobrovolnictví, se práce zabývá také návrhem zákona o dobrovolnické službě, jenž zůstal v minulých letech pouze návrhem. Ačkoli byla silná poptávka po nové úpravě dobrovolnictví, jelikož se stávající úprava dle zákona o dobrovolnické službě zdáls nepostačující, nakonec z jeho realizace sešlo z důvodu zjištění přílišné formalizace dané oblasti a naopak ztížení dobrovolníkům provozovat danou činnosti.

V praktické části byl metodologicky vymezen předmět výzkumné činnosti. Byly položeny hlavní i dílčí výzkumné otázky a následně byla popsána volba metody kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Ze sumarizace a analýzy zjištěných výsledků obou výzkumných šetření práce bylo vyvozené následné zhodnocení dílčích zjištění. Hlavní otázkou prvního výzkumného šetření bylo zjistit, jak je vnímáno postavení nevládních neziskových organizací očima veřejnosti. Jelikož jsem si vědoma možného zkreslení výsledků, doporučuji brát výsledky tohoto výzkumu jen jako ilustrativní a symbolické. Dle výsledku šetření lze

konstatovat, že veřejnost vnímá postavení NNO ve společnosti jako důležité. Zároveň z výzkumu vyplývá obecně malý pocit informovanosti respondentů o dané oblasti, naopak pozitivní přístup dobrovolnictví, často založený na pozitivní zkušenosti. Z hlediska názoru na financování dané oblasti, velká část respondentů vnímá tok financí do soukromého neziskového sektoru jako ideální, poměrně silná část respondentů ale potvrdila, že jsou finance poskytovány nerovnoměrně, se značným podfinancováním některých oblastí.

V druhém, kvalitativním výzkumu, všechny organizace potvrdily uvědomění své důležitosti v rámci těchto vztahů. Z daného šetření lze dovodit různorodost finančních zdrojů jednotlivých organizací, dané jejich způsobem fungování a zaměřením. Při hodnocení druhé oblasti lze konstatovat, že ačkoli je vztah NNO se státní správou a samosprávou občasně zatížen formalizovaností, konkurenčním jednáním a neshodami, jsou podnikány kroky, které umožňují vzájemná setkávání a řešení problémů. Tato část potvrzuje vzájemnou potřebnost existence obou stran daného vztahu. Posledním tématem rozhovorů byla forma prezentace NNO veřejnosti a participace veřejnosti v jednotlivých NNO. Z odpovědí lze dospět k závěru, že NNO využívají různé prostředky k sebereprezentaci v rozsahu jejich omezených kapacit lidských a finančních zdrojů. Výzkum potvrdil nezbytnost dobrovolnictví pro většinu dotazovaných organizací, zároveň však reflektuje ústup zájmu o činnost dobrovolnictví ve společnosti. Dané závěry mohou vést k porovnání svých představ s realitou fungování vztahů a participace občanů na veřejné službě. Práce slouží, jako podnět pro diskuzi či zamyšlení nad fungováním dnešní demokratické společnosti.

Cizojazyčné resumé

Resumé

Bakalářská práce se zabývá postavením nevládních neziskových organizací. Zkoumá toto postavení z pohledu teoretického i praktického. Snaží se vymezit více úhlů vnímání tohoto postavení v očích státu, veřejnosti a nevládních neziskových organizací jako takových. Teoretická část uvádí znaky a funkce neziskového sektoru a nevládních neziskových organizací v konfrontaci s vládním neziskovým sektorem. Práce se také zabývá právní úpravou nevládních neziskových organizací a občanskou participací v podobě dobrovolnictví. Praktická část dále zkoumá pohled veřejnosti na otázky týkající se dané problematiky a nabízí určitý vhled do fungování vybraných nevládních neziskových organizací. Jako výzkumná metoda v praktické části u kvantitativního a kvalitativního výzkumu stanovena jako vymezení sledovaného problému, určení výzkumné otázky a hypotézy. Výsledkem práce je potvrzení potřeby nevládních neziskových organizací ve společnosti a síla jejich postavení, ač často zlehčován, v rámci vyvažování vzájemných nedostatků se státním sektorem. Ve vztahu k veřejnosti plní nevládní neziskové organizace funkci jednoho z pilířů současné demokracie a zprostředkovatele aktivní občanské participace.

Summary

The bachelor thesis deals with the position of non-governmental non-profit organisations. Examines this position from the theoretical and practical point of view. There is effort to define perception of the position from the perspective of the government, public and also NGOs themselves. Theoretical part determines the character and features of the non-profit sector and NGOs, also in confrontation to the governmental non-profit organisations. This thesis also deals with the legislation and legal forms of NGOs and talks about civic participation in the form of volunteering. Practical part examines the public view of this problematics and offers an insight into the functioning of selected NGOs. As a research method for the quantitative and quality research was set by clarification of the problem, research question and hypothesis. Result of the thesis is confirmation of necessity NGOs in society and the strength of their position in balancing of governmental failures. In relation to the public have NGOs role of the pillar of democracy and active civic participation provider.

Seznam použité literatury

1. Akademie věd České republiky (2011). *Slovník spisovného jazyka českého*. Dostupné z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/>
2. Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje. *Obecně prospěšné společnosti – účetnictví a výkaznictví*. Dostupné z: <http://www.annojmk.cz/obecneprospešne-spolecnosti-ucetnictvi-vykaznictvi>
3. BENETT, J.T., DILORENZO, T.J.: *Unfair Competition, The Profits of Nonprofits*. New York, London, Hamilton Press, Lanham, 1989
4. DOBROZEMSKÝ, V., & STEJSKAL, J. (2015). *Nevýdělečné organizace v teorii* (1. vyd.). Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7
5. DEFOURNY, J.: *Introduction: From third sector to social enterprise*. In: Borzaga, C., ISBN 0-415-33921—9.
6. DELANTY, G. 2000. *Modernity a Postmodernity*. London: Sage Publicaitons
7. ELIÁŠ, K. 2004. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku* (2. vyd.). Praha: Wolters Kluwer
8. FRANTALOVA, A.. *Občanské sdružení versus spolek dle nového občanského zákoníku* [online]. © EPRAVO.CZ, 2016 [cit. 15.3.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/obcanske-sdruzeni-versus-spolek-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku-100418.html>
9. FRIČ, P, (1998). *Aktivity a potřeby neziskových organizací v ČR*. Praha: AGNES, vávraICN.
10. FRIČ, P., (2016). *Občanský sektor v ohrožení?*. Praha. ISBN 978-80-7419-243-2
11. FRIČ, P., VÁVRA, M., *Tři tváře komunitního dobrovolnictví*. Praha 2012. ISBN 978-80-903696-9-6 str. 24-25.
12. HANSMANN, H. B. (1980). *The role of nonprofit enterprise*. Yale LawJournal, 835 901
13. HANSMANN, H.. *Economic theories of nonprofit organizations*. In Powell, W.W. (Ed.): *The nonprofit sector: A research handbook*. Yale University Press. New Haven, CT. ISBN 0-300-04497-6.
14. HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2

15. HYÁNEK, Vladimír. *Revize teorií neziskového sektoru. první*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2011. 64 s. ISBN 978-80-904150-5-8
16. LANGMAJEROVÁ, A., & ČINKOVÁ, M., (2013). [online]. [cit. 10.3.2018]. *10 nejdůležitějších změn v oblasti neziskového práva*. Dostupné z: <http://zakonyvkapse.cz/10-nejdulezitejsich-zmen-v-oblasti-neziskoveho-prava/>
17. Ministerstvo vnitra České republiky. *Věcný záměr zákona o dobrovolnictví*. [online] © 2018 [cit. 20.3.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vecny-zamer-zakona-o-dobrovolnictvi-pripominky.aspx>
18. Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace o změně právní úpravy sdružovacího práva*. [online] © 2018 [cit. 11.3.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-ozmene-pravni-upravy-sdruzovaciho-prava-od-1-ledna-2014.aspx>
19. MULLER, J.: *Ekonomické prostředí pro občanský neziskový sektor v ČR, Nadace a majetek. Materiál připravený pro konferenci nadací v červnu 2000*. Brno 2000
20. NOVOTNÝ, P., IVIČOVÁ, J., NOVOTNÁ, M., & ŠTÝSOVÁ M. (2014). *Nový občanský zákoník, Principy a pojmy* (1. vyd.). Praha: Grada Publishing, a.s.
21. OTRUSINKOVÁ, M., & KUBÍČKOVÁ, D. (2011). *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví* (1. vyd.). Praha: C.H.Beck. ISBN: 978-80-7400-342-4
22. POSPÍŠIL M., 2006. *Mapping the Czech Nonprofit Sector. Civil Review, Vol. 3, No. 3-4*, p. 233-244
23. POSPÍŠIL M., 2009. *History of the Czech Nonprofit Sector. Working paper 1*. Brno: CVNS
24. POSPÍŠIL M., PROUZOVÁ, Z., ŠKARABELOVÁ S., ALMANI TŮMOVÁ, K. 2012. *Czech nonprofit sector twenty years after: current development and challenges. CIVIL SZEMLE, Vol. 2012, No. 3*, p. 5-22
25. REKTOŘÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. Ekopress: Praha, 2001. Zde mj. najdete také ekonomické teorie neziskových organizací
26. RONOVSÁ, K. (25. Únor 2016). *Spolková autonomie v novém soukromém právu: její význam a limity*., Právní rozhled, stránky 115-119.

27. SALAMON, L.M., ANHEIER, H.K. 1998. *Nonprofit Institutions and the Systems of National Accounts*. Baltimore: Johns Hopkins Institute for Policy Studies
28. SALAMON, L. M., SOKOLOWSKI, S. W., ANHEIER, H. K. 2000. *Social origins of civil society: An overview*. Baltimore, MD: Johns Hopkins Centre for Civil Society Studies. ISBN 1-886333-45-9
29. SALAMON, L.M.: *Of market failure, voluntary failure, and third-party government: Toward a theory of government-nonprofit relations in the modern welfare state*. *Journal of Voluntary Action Research*, No. 16/1987
30. SOJKOVÁ K., (2014) *Nadační fond podle nového občanského zákoníku*. [online]. 2014. [cit. 10.3.2018]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nadacni-fond-podlenoveho-obcanskeho-zakoniku-94584.html>
31. STEJSKAL, J., *Nová právní úprava nestátních neziskových organizací*. [online]. 2013. [cit. 10.3.2018]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d42642v53706-nova-pravni-uprava-nestatnich-neziskovych-organizaci/>
32. ŠPALEK, J., HYÁNEK, V., FONADOVÁ, L. a kol.. *Na penězích záleží: České neziskové organizace v 21. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8430-8
33. ŠKARABELOVÁ, S. *Definice neziskového sektoru (Sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS)*. 2005. Brno: CVNS
34. SVĚT NEZISKOVEK.CZ., *Kam se poděl zákon o dobrovolnictví?* [online] © 2016 [cit. 20.3.2018]. Dostupné z: <https://svetneziskovek.cz/inovace/kam-se-podel-zakon-o-dobrovolnictvi>
35. UHLIN, Anders (2006). *Post-Soviet Civil Society: Democratization in Russia and the Baltic States*. London and New York: Routledge.
36. VACEKOVÁ, Gabriela a Mária MURRAY SVIDROŇOVÁ. *Nonprofit organizations in selected CEE countries: A journey to sustainability. Radom (Poland): Instytut Naukowo-Wydawniczy „Spatium”, 2016. 148 s. Economics and Management. ISBN 978-80-210-8188-8*
37. VÍT, P. *Praškaktický právní průvodce pro neziskové organizace (1. vyd.)*. 2015. Praha: Grada Publishing a.s. Vláda České republiky. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>
38. Vláda České republiky. *Rada vlády pro nestátní neziskové organizace*. Vláda ČR. Vláda ČR (c) 2009-2018. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>

39. Vláda České republiky. *Státní politika vůči NNO na léta 2015 – 2020*. Vláda ČR (c) 2009-2018. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-naleta-2015---2020-133505/>
40. WAGNER, A.: Understanding the role of nonprofit organizations in modern welfare states. Paper presented at the Secondo Seminario “Rapporto sullo Stato Sociale”, Rimini, Italy 1997
41. WEISBROD B.A.: Toward a theory of the voluntary non-profit sector in a three sector economy. In Phelps E.(ed.): *Altruism, Morality and Economic Theory*, pp. 171-96. Russell Sage. New York. 1975
42. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
43. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
44. Zákon č. 304/2013 Sb. o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Seznam příloh

Příloha č. 1 *Schéma dotazníku pro výzkumnou část č. 1*

Příloha č. 2 *Schéma rozhovorů pro výzkumnou část č. 2*

Příloha č. 3 *Seznam vybraných NNO pro výzkumnou část č. 2*

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Typologie občanských organizací 21

Tabulka 2 – Počet zaměstnanců 66

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Věk respondentů 51

Obrázek č. 2 – Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů 52

Obrázek č. 3 – Informovanost o NNO 53

Obrázek č. 4 – Zdroj čerpání informací o NNO 53

Obrázek č. 5 – Forma zkušenosti s NNO 54

Obrázek č. 6 – Hodnocení zkušenosti 55

Obrázek č. 7 – Vnímání role NNO v české společnosti 55

Obrázek č. 8 – Postoj k dobrovolnictví 56

Obrázek č. 9 – Hodnocení zkušenosti 56

Obrázek č. 10 – Financování ze státních, krajských a obecních rozpočtů 57

Obrázek č. 11 – Rozložení finanční podpory 57

Obrázek č. 12 – Největší část příjmů NNO 58

Obrázek č. 13 – Co se děje se ziskem? 58

Obrázek č. 14 – Největší zdroj příjmů 61

Příloha č. 1 Schéma dotazníku pro výzkumnou část č. 1

Vnímání nevládních neziskových organizací (NNO) v ČR

Průzkum slouží jako podpůrný pramen k bakalářské práci.

Jmenuji se Tereza Šťastná, studuji Veřejnou správu na Právnické fakultě v Plzni. Zabývám se tématem postavení a vnímání nevládních neziskových organizací v občanské společnosti.

Vyplnění nezabere více jak 10 minut Vašeho času.

Tahle malá chvilka mi bude velkou pomocí, proto moc děkuji těm, kteří se do toho pustí a rozšíří dále.

Prosím vyplňujte upřímně.

K vyplnění do 23. 3. 2018

1. Kolik je Vám let?

Mark only one oval.

- 10 - 18 let
- 19 - 30 let
- 31 - 50
- 51+
- Other: _____

2. Jakého jste pohlaví?

Mark only one oval.

- Muž
- Žena

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Mark only one oval.

- Základní škola
- Střední škola/gymnázium
- Vyšší odborná škola
- Vysoká škola
- Other: _____

4. Působil/a jste někdy v NNO?

(zaměstnanec, dobrovolník, člen)

Mark only one oval.

- Ano
- Ne
- Other: _____

5. moc se cítíte být o NNO informován/a?

V případě, že zatrhnete 1-3, pokračujete na otázku č. 8.

Mark only one oval.

1 2 3 4 5

Vůbec, nemám žádné informace.

Hodně, o NNO mám mnoho informací.

6. Z jakých zdrojů své informace o NNO čerpáte nejvíce?

Check all that apply.

- Vlastní zkušenost
- Škola
- Média
- Literatura
- Sociální síť
- Oficiální dokumenty, právní předpisy
- Internetové zdroje
- Other: _____

7. Z jakých médií nejčastěji čerpáte?

V případě, že jste neztrhli možnost "média", pokračujte otázkou č. 8.

8. Jakou formu zkušenosti s NNO máte?

Check all that apply.

- Dobrovolník
- Zaměstnanec
- Dárce
- Klient
- Žádnou (v případě této odpovědi, pokračujte na otázku č. 10)

9. Jak svou zkušenost s NNO hodnotíte?

Mark only one oval.

1 2 3 4 5

Špatná

Vynikající (doporučuji)

10 **vnímáte roli NNO v české společnosti?**

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Nedůležitá role	☐	☐	☐	☐	☐	Důležitá role

11. **Jaký postoj zaujímáte k dobrovolnictví?**

Mark only one oval.

- Pozitivní
- Negativní
- Other: _____

12. **Byl/a jste někdy dobrovolníkem?**

Pokud je Vaše odpověď "NE" pokračujte otázkou č. 14.

Mark only one oval.

- Ano
- Ne

13. **Jak hodnotíte takovou zkušenost?**

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Špatná	☐	☐	☐	☐	☐	Skvělá

Poslední část :).

14. **Jaký názor máte na míru současného financování NNO ze státních, krajských a obecních rozpočtů?**

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Z těchto zdrojů jsou NNO podfinancované.	☐	☐	☐	☐	☐	Z těchto zdrojů jsou NNO nadfinancované.

15. **Jaké je dle vašeho názoru rozložení finanční podpory ze státních, krajských a obecních rozpočtů mezi NNO?**

Mark only one oval.

- Ideální
- Dle potřeby umístění těchto finančních prostředků
- Nerovnoměrné (v negativním slova smyslu)
- Jsem pro omezení míry finanční podpory tam, kde to není potřeba
- Nevím
- Other: _____

16. á položka představuje největší část příjmů NNO?*Mark only one oval.*

- Dotace (státní rozpočet)
- Dotace z krajských, obecních rozpočtů
- Evropské fondy
- Dary
- Členské příspěvky
- Fundraising
- Other: _____

17. Co se děje se ziskem (hospodářským výsledkem) NNO?*Mark only one oval.*

- Přerozděluje se mezi zaměstnance a členy NNO.
- Je používán pro naplňování činnosti a poslání NNO.
- Nezisková organizace negeneruje zisk.
- Nevím.

18. Jmenujte, prosím, alespoň 3 NNO, které znáte.

Příloha č. 2 Schéma rozhovorů pro výzkumnou část č. 2 **Postavení nevládních neziskových organizací**

V rámci vymezení vztahu se státem a veřejností.

1. Co tvoří největší podíl vašeho příjmu v ročním rozpočtu?

2. Jak získáváte finance na běh organizace?

3. Využíváte dotační zdroje?

4. Jaká vnímáte úskalí v zisku financí z těchto nejistých finančních zdrojů?

5. Využíváte jiný druh financování? Jaký?

6. Využíváte fundraising? Pokud ano, v jaké formě a množství?

7. Setkali jste se s odporem v konfrontaci ve spolupráci se státní správou?

8. Setkali jste se s odporem v konfrontaci ve spolupráci s občany ČR?

9. Setkali jste se s odporem v konfrontaci ve spolupráci s vaší cílovou skupinou?

10. Co je hlavním tématem sporů, problémů v komunikaci či podpoře?

https://docs.google.com/forms/d/1Fy_pbPyVFyUfk5Oe0ctEFqr5q6KIOMsXVPHX0NzbMFY/edit

11. Uvítali byste platformu pro setkávání s představiteli státu či územních samospráv?

12. Účastníte se akcí, kde je možné komunikovat s představiteli státu či územních samospráv?

13. Jakou formu propagace preferujete?

14. Komunikujete prostřednictvím médií? Pokud ano, jak často?

15. Jakým způsobem komunikujete se svou cílovou skupinou nejčastěji?

16. Jak velká je vaše cílová skupina? (v číslech)

17. Jsou ve vaší NNO zastoupení dobrovolníci? Pokud ano, jaký je jejich počet?

18. Kolik je ve vaší NNO zaměstnanců, členů?
